

Kerstboek

Het Licht schijnt overal

Uitgeverij Ploegsma - Amsterdam

KERSTBOEK

Het licht schijnt overal

Met bijdragen van

Marie van Dessel-Poot, Aart Grimme, Clara de Groot,
M. J. D. Halbertsma-Blanson Henkemans, Mien Labberton,
An Rutgers van der Loeff-Basenau, Marie Schmitz,
A. Tanja, C. Wilkeshuis en Johan Winkler

*Illustraties en omslag van
Randi Doorman*

UITGEVERIJ PLOEGSMA – AMSTERDAM-C.
MCMLVI

INHOUD

	blz.
Het grote Licht M. J. D. Halbertsma-Blanson Hen-	
	kemans 3
De doek voor het Kerstkind C. Wilkeshuis	9
Vrede op aarde Marie van Dessel-Poot	13
De hoogste kaars Mien Labberton	17
Jack heeft er mee afgedaan Aart Grimme	23
„Moeder, nu heb ik het verhaal begre-	
pen” An Rutgers v.d. Loeff-Basenau	27
Maartjes gelukkige Kerstfeest Marie Schmitz	32
Het gevecht om Kerstmis Johan Winkler	36
Het kerstlam Emanuel Clara de Groot	41
Zelf aan het werk! A. Tanja en Mien Labberton	46

Voor de zesde maal kunnen wij nu ons Kerstboek laten verschijnen. Elk jaar blijkt opnieuw, dat deze uitgave zeer wordt gewaardeerd. De prijsvragen in de rubriek „Zelf aan het werk” onder- vinden grote belangstelling. Het laatste jaar kwamen er meer dan 1200 inzendingen binnen, waarvoor 140 prijzen werden uitgelooft. Door dit succes aangemoedigd gaan wij verder. Wij hopen er — zoals de voorgaande jaren — weer in geslaagd te zijn een goed en verantwoord Kerst- boek samen te stellen, met boeiende verhalen voor de leeftijd van 6 tot 14 jaar. De rubriek „Zelf aan het werk” bevat ook weer een knutsel-afdeling.

UITGEVERIJ PLOEGSMA

Het grote Licht

M. J. D. HALBERTSMA - BLANSON HENKEMANS

De jongens van de Hebreeuwse school, die in de kleine, eenvoudige synagoge van Bethlehem werd gehouden, konden het heus niet helpen, dat ze vandaag met hun gedachten niet bij de les waren.

De oude rabbi Zadok deed z'n best, maar het lukte hem, met z'n vriendelijke, bijziende ogen, uiterst moeilijk om de orde te bewaren.

De jongens schoven heen en weer op hun matjes, waarop zij, naar oosterse wijze, met gekruiste benen zaten, maar in plaats van te luisteren naar de woorden van de profeet Jesaja, waarover de grijze rabbi sprak, zaten ze stiekum met elkander te gichelen en te praten.

Nu ja... eigenlijk was het ook niet om uit te houden, daar zo te moeten zitten, terwijl het stadje vol rumoer en drukte was... Op het nippertje waren ze nog op tijd gekomen, want ze hadden al heel vroeg in de morgen nieuwsgierig bij de stadspoort staan kijken naar de vele vreemdelingen die uit het Noorden en Oosten kwamen aangezet, en die allemaal in Bethlehem moesten zijn voor de volkstelling. De Romeinse wacht had hen telkens, haar eigen goden vervloekend, weggejaagd, zodat ze haastig op de vlucht gingen, maar geen minuut later waren ze er weer... van alle kanten opduikend uit de nauwe straatjes, zich vergapend aan de groepen reizigers, die te voet, op ezeltjes of zelfs in deftige karavananen met bepakte kamelen, door de nu veel te smalle stadspoort naar binnen gingen.

De kleine Jogli, die op de voorste rij zat, voelde een por in zijn rug.

„Straks – bij de stadspoort,“ fluisterde Benjamin, de zoon van de herbergier Isra, hem in het oor.

De morgenzon viel over de stenen vloer, en over de perkamenten rol, die rabbi Zadok juist ontvouwde.

Jogli schudde geërgerd met z'n schouders. Hij mocht de bazige Benjamin niet, en al had hij net als de andere jongens vanmorgen voor schooltijd genoten van de kleurige drukte in de stad, eigenlijk wilde hij nu wel naar rabbi Zadok luisteren.

„Let op — jongens — probeer nu even je aandacht bij de les te houden, dan mogen jullie straks wat eerder naar huis,” maande de oude meester.

Plechtig klonk de tekst, die hij deze morgen wilde verklaren; Jesaja 9, vers 1: „Het volk dat in donkerheid wandelt, ziet een groot licht; over hen, die wonen in een land van diepe duisternis, straalt een licht . . .”

Weer voelde de kleine Jogli een por in z'n rug: „Zeg — die oude wordt vervelend,” fluisterde Benjamin grinnkend.

„Stil,” riep hij boos terug, over z'n schouder.

„Verklaar de tekst — Jogli — let op,” zei de oude rabbi „en zit niet te praten; wie zou de profeet bedoelen met het volk dat in donkerheid wandelt?”

„Ons volk — de Joden — rabbi Zadok.”

„Goed.”

„En wie bedoelt de profeet met het grote licht?”

„De Messias,” klonk het nu uit tien monden tegelijk.

„Uitstekend,” knikte de meester.

Jogli zou echter nog graag iets willen vragen. Hij had deze woorden al zo dikwijls gehoord, hij kende ze zelfs uit het hoofd, en toch . . .

„Waarom wandelt ons volk in het donker?” overlegde hij. „Schijnt de zon niet elke dag, en is juist vandaag Bethlehem niet vrolijk met al die vreemde mensen en de kooplieden langs de weg, die hun waren aanprijzen? Het was vandaag nog drukker dan op een marktdag . . . en liet tenslotte God niet de zon schijnen voor *alle* mensen van de wereld? Hoeveel zouden het er niet zijn in al die vreemde koninkrijken, en dat grote keizerrijk van de Romeinen.” Jogli had ook wel eens van de Grieken gehoord. Laatst had hij een jonge Griekse slaaf ontmoet, die als dienaar van een Romeinse hoofdman was meegekomen. Hij verstond de taal der Joden niet en had heel licht, blond haar en blauwe dromerige ogen . . .

„Let op Jogli — zit niet te suffen, je hoort niet eens wat ik je vraag,” klonk opnieuw de stem van de meester, die z'n geduld begon te verliezen.

Eindelijk konden ze naar huis gaan. Uitgelaten holden de jongens over het pleintje, de nauwe straatjes van de stad in. Maar Jogli talmde.

Rabbi Zadok, nog bezig met het bijeenzetten van de perkamenten rollen in een aarden vaas met wijde hals, keek bevreemd op, toen hij de jongen nog in de opening van de deur zag staan.

„Moet je niet naar de vreemdelingen kijken?” vroeg hij verbaasd.

„Rabbi Zadok,” zei Jogli haastig, terwijl hij een beetje verlegen kleurde, „ik wou nog iets vragen — ziet u — wat bedoelt de profeet toch met die duisternis, en wanneer komt het grote licht?”

„O . . . zat je daarover onder de les te dromen?” vroeg de oude man. „Maar dat weet je toch, mijn jongen? Eeuwen lang al wacht ons volk op de beloofde Messias. Het heeft geleden, is verstrooid geweest, is als slaven weggevoerd naar Babylon, en je kent toch het verhaal van de slavernij in Egypte? En nu — nu leven we onder de heerschappij van de Romeinen. Die hele drukte van de volkstelling is er het bewijs van. De mensen die in drommen onze kleine stad binnenkomen, zijn hier niet heen gereisd

voor hun plezier. Er zijn er bij, die arm zijn, en mijlen ver hebben gelopen, omdat ze geen lastdieren hadden om hen hier heen te brengen . . . Maar Jogli," vervolgde de oude man peinzend, „dit is nog niet alles . . . De Messias die komen zal, zal ons niet alleen opheffen uit aardse zorgen en moeiten. Luister, wat de profeet er nog meer van zegt: „de aarde zal vol zijn van de kennis des Heren, zoals de wateren de bodem der zee bedekken . . .” Stel je voor Jogli, hoe heerlijk dat zal zijn — dat zal de Messias brengen — vrede, blijdschap, vrijheid . . . en zal alles dan niet licht worden, als de aarde vol zal zijn van God?”

De oude man had zich opgericht, zodat de stralen van de zon, die door het venster vielen, zijn hele gestalte in hun licht omvatten. Het leek Jogli, die nog steeds bij de deur stond, alsof het de profeet Jesaja zelf was, die nu sprak . . . zo ernstig had rabbi Zadoks stem geklonken.

„Dus een andere duisternis, dan b.v. de nacht?” vroeg Jogli met een ernstige denkrimpel in z'n voorhoofd.

„Wel . . . mijn jongen — leugen, bedrog, strijd, geweld, alle boze dingen, die mensen elkaar kunnen aandoen, zodat het goede wordt verstikt — dat bedoelt de profeet met duisternis — En als wij God vergeten, en niet leven zoals Hij wil dat we zullen leven, dan wandelen wij *ook* in de donkerheid, al schijnt de zon *nog* zo stralend, en al lijkt de stad *nog* zo fleurig en boeiend met al die vreemde mensen. Dat zit allemaal maar aan de buitenkant. Ieder draagt z'n zorgen en verdriet in z'n hart mee.”

„En als de Messias komt — zal Hij dat alles dan wegnemen, en iedereen blij maken — ook de Griekse, blonde slaaf, die zo ver van huis is, en die mij niet kon verstaan? Hij keek zo droevig . . . rabbi Zadok.”

De oude man keek de jongen verrast aan.

„Maar — het gaat over *ons* volk — Jogli. Jesaja spreekt niet van Grieken.”

„Maar hij spreekt toch van de *hele aarde*, die vol zal worden van de kennis van God — als de Messias is gekomen? Nou en . . .”

„Stil . . .” sprak de oude man, en strekte zijn geaderde hand naar de jongen uit, „kom eens hier, Jogli.” En toen Jogli verlegen naderde, legde hij zijn hand op het donkere hoofd van zijn kleine leerling.

„Onthoud dit — wij weten niet precies wat Gods bedoeling is met de wereld — wij groten niet, en jij kunt helemaal nog niet alles begrijpen wat de Bijbel vertelt, omdat je nog zo jong bent. Maar, het zal goed worden — als het grote Licht is gekomen, om in onze duisternis te schijnen. Wie de Messiasverwacht — leeft naar het grote licht toe, en zijn hart is vol blijde hoop en verwachting.”

„Wanneer zal Hij komen, rabbi Zadok? Heeft de profeet dat ook voorspeld?”

„Oh . . . ik ben oud, ik zal het niet meer beleven, maar jij, mijn jongen, wie weet. Al is de belofte eeuwen oud, God zal Zijn woord houden, we zijn aan het wachten gewend geraakt.”

De oude man zweeg, en staarde zwijgend in een verte, die ver buiten het dorre voorpleintje van de synagoge lag.

Er heerste nu een stilte, die Jogli als een beklemming aanvoelde — hij wilde weg — naar zijn vriendjes.

„Dan ga ik maar,” zei hij aarzelend opziende naar de peinzende oude leraar.

„Ja, ja,” knikte deze afwezig. De oude ogen staarden nog steeds naar iets dat er niet was. Dan, zich ontworstelend aan de vreemde spanning, riep de jongen: „Nou, dag rabbi Zadok,” en rende naar buiten, de zon en de drukte van de stad tegemoet.

Hij vond zijn vriendje bij de stadspoort. Er was zo veel te zien, dat hij even het gesprek met rabbi Zadok vergat, en zeker hadden de jongens er niet aan gedacht om naar huis te gaan, als de honger hen niet had gedreven.

„Ga maar met mij mee,” nodigde Benjamin gul.

„Bij ons valt er wel wat te eten, mijn vader heeft zo veel opgeslagen voor de gasten.”

Maar bij de herberg gekomen, bemerkten zij, dat ze er niet eens meer in konden. Alles was propvol. Zelfs het binnenplein zat vol mensen en dieren: geiten, ezels en enkele kamelen lagen en stonden door elkaar. Het was er een geschreeuw van belang, en Benjamins ouders hadden geen tijd voor de jongens.

„Kom maar, dan gaan we naar *mijn* huis,” stelde Jogli voor.

Juist toen ze zich omdraaiden, zagen zij een man en een vrouw, die niets bij zich hadden dan een bundeltje kleren en een lege waterkruik. Ze wendden zich teleurgesteld af bij de door ruzieënde mensen versperde poort. De man steunde de vrouw, en je kon zien, dat ze moe waren, en een verre tocht achter de rug hadden. „Geen plaats,” zuchtte de man.

„We moeten toch zien onder dak te komen vannacht,” antwoordde de vrouw.

„We kunnen toch niet buiten blijven.

Zou hier niet ergens een bron zijn? Ik verga van de dorst.”

Jogli stond stil, en trok Benjamin aan z'n mouw. Opeens bedacht hij wat rabbi Zadok hem die morgen had verteld over arme mensen, die met moeite mijlen ver moesten komen, zonder lastdier, omdat ze te arm waren er een te betalen.

„Hoor je dat?” vroeg hij zacht. „Zou er nog niet een plaatsje zijn in jullie herberg? Die vrouw ziet er zo vreselijk moe uit.”

„Dat heb je toch zelf gezien?” antwoordde Benjamin, nors de vermoeide reizigers be kijkend.

„Bovendien zijn ze te arm om iets te betalen, dat zie je zo, en zulke mensen heeft mijn vader liever niet.”

Toen spuwde hij verachtelijk op de grond, zoals hij een volwassen man wel eens had zien doen.

„Bah,” was alles wat Jogli verontwaardigd antwoordde. „Wat ben jij voor een vent.”

Meteen liep hij de mensen achterna en liet zijn vriendje in de steek. Hij zag hun moede voeten, de lege waterkruik, en kreeg plotseling zo hevig medelijden met hen, dat hij moed vatte en hem aansprak.

In plaats van Benjamin bracht Jogli even later twee vreemde, moede reizigers thuis bij z'n moeder, die net voor haar grote gezin bezig was een maaltijd klaar te maken.

Nee, Jogli's ouders hadden ook geen plaats voor deze mensen, die vertelden dat ze helemaal uit Nazareth hierheen waren gelopen. Maar achter hun huis was de stal van

buurman Jeftha. Niemand kon er bezwaar tegen hebben, dat ze daar de nacht zouden doorbrengen. Jogli en zijn broertje Amazia togen onmiddellijk aan het werk, om in het stro een slaappleats te maken, en ondertussen vulde zusje Jeruska de lege kruik met fris water bij de bron.

Moeder Mirjam schoof hun iets te eten toe, en sprak vriendelijk en opbeurend met de vrouw.

„Maria heet ze,” vertelde Jeruska later aan Jogli.

„Vindt je niet, dat ze een heel lief gezicht heeft?”

Het was nog nacht, toen Jogli plotseling wakker werd door gestommel en geroep. Blijde stemmen waren het, die buiten opklonken, en toen hij zich oprichtte van zijn slaapmat, zag hij, dat vader in de open deur van hun woning stond. Een koude nachtwind blies naar binnen.

„Daar, in de stal,” hoorde hij roepen.

Wat was er toch aan de hand? Slaapdronken liep hij naar de deur, en viel haast over de geit. De kippen vlogen luid kakelend rond.

Maar buiten was het, of de hemel boven de stal van Jeftha straalde in een vreemd en onwerkelijk licht.

Er waren herders uit de velden van Efrata, die hun schapen hadden achtergelaten, en opgewonden van blijdschap naar Bethlehem gekomen waren. Ze vertelden van een groot en stralend licht dat uit de Hemel in de duisternis had geschinen, van Engelen die hadden gezongen, en van een blijde boodschap, dat Christus de Heer deze nacht, in de stal van Jeftha, moest zijn geboren.

„O, het was wonderlijk, als een droom, maar blij en stralend als de heerlijkste werkelijkheid, die ik ooit in mijn leven heb ervaren, dat grote licht, die Engelen, ik zal het nooit vergeten!” hoorde hij een oude herder vertellen.

Later wist Jogli niet precies meer hoe alles was gegaan. Hij had het handje van zijn zusje Jeruska in de zijne gevoeld, en samen had moeder hen geleid naar een kribbe in de stal. Daarin lag een klein kindje te slapen.

De vrouw uit Nazareth, die hij de vorige dag bij z'n ouders had gebracht, was de moeder. Ze lachte naar hem, met haar grote, eerlijke ogen.

„Dit is het,” hoorde hij een jonge herder zeggen.

„Zo heeft de Engel het ons verteld, toen hij in een groot en stralend licht voor ons stond – in doeken gewonden, en liggend in een kribbe – grote blijdschap betekent dit voor heel het volk.”

Jogli zag de man aan.

„Vertel mij,” vroeg hij haastig, „vertel mij er nog meer van, alles wil ik weten, is dit kindje het grote Licht?”

„Het grote Licht?” vroeg de man, verbaasd de kleine jongen aankijkend. „Ja, natuurlijk, Hij is het grote Licht in onze duisternis, de Messias, de Heer.” De man was al weer weg. In zijn blijde drang de Engelenboodschap aan iedereen in de stad te gaan vertellen, liep hij de stal uit.

Er kwamen steeds meer verbaasde mensen, die zich bij de ingang van de stal ophiel- den. Ze durfden niet naar binnen te gaan. Zou alles waar zijn, wat de herders hadden verteld? Kijk, daar ontdekte Jogli de oude rabbi Zadok. Hij luisterde verwonderd en ongelovig naar een oude herder, die hem opgetogen het verhaal opnieuw deed, van de

Engelen en hun prachtig gezang, van het grote Licht dat de sterrenhemel had doorstraald.

„Rabbi Zadok!” riep Jogli verheugd.

Hij liep op de oude meester toe. De stal werd schaars verlicht door een kleine olielamp. Maria zat stil bij de kribbe. Maar buiten merkte Jogli weer de vreemde gloed die alles omstraalde. Je kon alle mensen duidelijk zien, vader en moeder, die juist weer naar binnen gingen.

Ja, Jogli geloofde het zeker. Het grote Licht, waar rabbi Zadok vanmorgen over had gesproken, *was* gekomen.

Nu moesten alle mensen toch blij zijn? Nu hoefde niemand meer te wachten. Het grote Licht scheen in de donkerheid, de herders hadden het gezien. Het scheen nog, overal, als je maar goed keek, de nacht was geen nacht meer. Het kindje in de stal was door God gezonden. Later zou het de Messias zijn, die alle boze dingen zou weg doen, zodat de aarde vol zou zijn van de kennis van God, dan zou ieder gelukkig en blij zijn, precies wat rabbi Zadok vanmorgen had verteld.

Maar rabbi Zadok, de jongen opmerkend, schudde teleurgesteld het hoofd. Hoe hij hier gekomen was, begreep Jogli niet, zeker had hij ook de roep van de herders gehoord. „Nee, niet zo,” sprak de oude rabbi, „niet in een stal, dat kan de Verlosser niet zijn, dat zal God niet zo willen.”

„Maar, de herders hebben de boodschap toch gehoord, en het grote licht gezien?” riep Jogli blij. „Alles is, zoals de Engel het heeft gezegd, en een boodschap uit de Hemel zelf is toch zeker waar?”

„Ja, maar dit kan ik niet geloven,” zei rabbi Zadok, en draaide zich om. Hij was bij de staldeur blijven staan, en ging nu in sombere gedachten verdiept naar huis. Jogli bleef. Er was niemand meer in de stal dan de moeder, en het kindje in de kribbe. De herders waren naar het veld teruggekeerd, God lovend om alles wat ze gehoord en gezien hadden. Eerbiedig kwam hij op z'n tenen nader. Het was of een zachte, onzichtbare hand hem de stal in leidde. Hij voelde zich blij en onzegbaar gelukkig. Door het haveloze dak vielen de eerste stralen van het morgenlicht, en beschenen de kribbe en het slapende kindje. De moeder lachte hem toe met een beschreid gelaat, haar ogen waren vochtig van tranen.

„Waarom heeft ze geschreid?” dacht Jogli.

Dan knielde hij naast haar neer, en legde zijn bruine jongenshand op haar schoot.

„Wees niet bedroefd, Maria,” zei hij troostend. „Iedereen kan nu blij zijn, niemand hoeft er meer op te wachten, de hele aarde zal vol zijn van de kennis van God, en niemand hoeft meer bang te zijn voor het duister, want het grote Licht is immers gekomen?”

De doek voor het kerstkind

C. WILKESHUIS

Lang geleden, misschien wel zeshonderd jaar, woonden in een dorp in de buurt van Brugge een oude wever, die Diederic Quintens heette, met zijn vrouw Bette. Diederic weefde de fijnste wollen stoffen, en Bette borduurde er slingers, bloemen en bladeren op. En zo mooi was hun werk, dat de rijke burgers van Brugge het graag kochten. Iedere dag waren ze druk aan de arbeid.

Maar 's avonds, wanneer de Vlaamse velden verduisterden onder een hemel met sterren of wolken, en de kaarsen in de kandelaars werden ontstoken, gingen de gedachten van Diederic en Bette vaak terug naar hun kinderjaren. Misschien kwam dit, doordat ze zelf oud waren geworden. En ze spraken ook graag over de tijd, toen hun eigen jongens en meisjes nog jong waren, en dan meenden ze het getrippel van vlugge voeten en het geroep van jonge stemmen te horen.

Zo keken die twee terug over de lange jaren, die ze hadden geleefd, naar het verleden, en ze begonnen steeds meer belangstelling te gevoelen voor kinderen.

Het kerstfeest werd voor hen de blijdste gebeurtenis van het jaar, omdat dit immers het feest van een kind was.

In gedachten maakten ze dan de reizen van de herders en de koningen mee, en keken in de kribbe, waarin de kleine Jezus lag. En een diep medelijden vervulde hun harten, als ze bedachten, hoe koud de nachten moesten zijn geweest en hoe tochtig en armoe-dig de stal.

„Hij moest in een voerbak voor het vee liggen,” zei Bette hoofdschuddend.

„En op stro,” vulde Diederic aan. „Stro ligt niet zacht. Voor ons zou het zo erg niet zijn, want onze huid is door de jaren hard geworden als perkament, maar de huid van zo'n kindje is zacht als zijde en fluweel. Er had in die kribbe een doek moeten liggen van de allerzachtste wol.”

„Ja, en dan versierd met bloemen en sterren, maantjes en vogels, schelpjes, konijntjes en hazen, en allerlei aardige figuren, waarnaar kinderen graag kijken,” meende Bette. Telkens moesten ze maar aan de doek denken, die eigenlijk in de kribbe had behoren te liggen. En . . . op het laatst besloten zij er zelf zo een te maken.

„En als hij klaar is, brengen wij hem samen naar Bethlehem,” zei Bette. „Wij zullen hem aan de kerk geven, die men gebouwd heeft op de plaats, waar Jezus geboren is.”

„En wij zullen erbij zeggen, dat het kindje Jezus op zo'n doek zou hebben gelegen, als wij in die tijd geleefd hadden,” zei Diederic.

De twee oudjes gingen nu samen aan het werk om de doek voor de kribbe te maken. Van de fijnste wol, die hij had kunnen kopen — ze kwam helemaal uit Schotland — weefde Diederic een lap, die heerlijk warm en zacht was. Wanneer je erover heen wreef, drukte de stof zich bijna vriendelijk tegen je handpalm.

„Zulke heerlijke wol heb ik nog nooit gevoeld,” zei Bette, toen ze de doek tegen haar wang hield.

Samen ontwierpen ze de versiering.

„We maken niet één groot patroon,” zei Diederic, „maar we zaaien allemaal kleine fi-

guurtjes over de doek. Kinderen kunnen één groot patroon toch niet overzien. Die houden juist van die kleine tekeningetjes.”

Nauwkeurig kozen ze de kleuren, en ze bepaalden samen, waar ze de sterren, de rozen, de schelpen, en al die andere figuurtjes zouden aanbrengen, zodat het tóch een goed geheel zou worden. Als de vingers en ogen van Bette moe werden van het priegelwerkje, nam Diederic het wel eens van haar over. Heel vlug schoot de doek niet op. Maar eindelijk hadden ze hem dan toch klaar.

„We moesten de doek nu maar naar Bethlehem brengen,” meende Diederic.

„Het is precies de goede tijd,” zei Bette. „Het is nu begin december, en de winter is vroeg ingevallen. Nu bedenk je nóg meer dan an-

ders, hoe nodig die doek zou zijn geweest.”

De wever en zijn vrouw, die van hun leven nooit verder waren geweest dan Brugge, wisten op geen stukken na, waar Bethlehem lag. Atlassen waren er in die tijd niet veel. Maar ze bekommerden zich niet om hun onkunde. Ze konden immers niets anders doen dan naar Brugge gaan: bij al de schepen, die daar lagen, was er vast wel één, dat naar het Heilige Land zou varen. Binnen een week, meenden ze, waren ze wel weer in hun dorp terug.

Ze trokken hun beste kleren aan, de man borg de doek, opgerold in een oude lap, onder zijn mantel, ze zeiden de buren goedendag, deden de deur van hun huis zolang op slot, en sloegen de weg naar Brugge in.

Het was koud. De noordoostenwind blies vinnig over de eindeloze sneeuwvelden van het Vlaamse land en joeg de vlokken voor zich uit.

Maar Diederic en Bette gaven niet veel om de winter. Ze waren wel wat kou gewend, en hun dikke mantels en schoenen beschermden hen tegen de ijsstorm, die over de vlakke loeide.

Ze hadden nog geen kwartier gelopen, toen ze onder een groepje bomen, dat aan de kant van de weg stond, een klagend gehuil hoorden.

„Dat kon wel een kind zijn,” meende Bette.

Ze onderbraken even hun tocht, om te kijken, wie er schreide . . . Ze schoven de takken van de struiken opzij, en vonden daar een jongetje van een jaar of drie liggen. Het had bijna geen kleertjes aan, zijn kleine handen en voeten waren blauw van de kou, en bloeden, doordat ze zich gewond hadden aan de scherpe punten van de sleedoorn, die hier overal langs de weg en in het kreupelhout groeide.

„Hoe moeten we nu?” vroeg Diederik aarzelend. „We wilden toch op reis?”
„Morgen of overmorgen zal er wel weer een schip naar Palestina varen,” meende Bette.
„We kunnen dat kind hier toch niet laten liggen?”
Diederik had er spijt van, dat hij voorbij had willen gaan.
„Kijk toch eens, hoe koud die jongen is,” zei hij. „Je wilt hem toch niet zo in zijn hemdje door die barre winter naar huis dragen?”
De twee oudjes keken elkander aan, en lazen dezelfde vraag in elkaars ogen.
„Het moet dan maar,” zei Bette. „We kunnen deze doek wel uitwassen. En anders maken we weer een nieuwe.”
Toen haalde Diederik de doek voor het Kerstkind onder zijn mantel vandaan, wikkelde het jongetje erin, en droeg hem naar huis. Bette liep ernaast, en beschermde met een slip van het weefwerk het kleine hoofd tegen de wind.

„Nu alweer terug?” vroegen de burens een beetje spottend, toen ze de wever en zijn vrouw zagen thuiskomen.
„We hebben onze reis even uitgesteld,” zei Diederik, „want we hebben een kind op de weg gevonden. Is er ook iemand, die het kent, of weet, wie zijn vader en moeder zijn?”
De burens keken naar het jongetje, dat hun vriendelijk toelachte, maar niemand had het ooit gezien.
„Dan zullen wij er voor zorgen, tot iemand het komt halen,” zei Diederik. De oudjes gingen hun huis binnen, Diederik legde een vuurtje aan op de lemen haard, midden in het vertrek, en Bette kookte een papje. En toen maakten ze samen in een houten kleerkist een bedje voor het kind gereed.
„We hebben nog stro in de schuur,” zei Diederik.
„Dat is immers veel te stug,” meende Bette. „We zullen hem op de doek neerleggen.”
Ze spreidde de doek in de kist uit, en spoedig rustte het kind op de heerlijkste wollen lap, die Diederik ooit had geweven.
„Hij heeft ook al plezier in de figuurtjes, die we geborduurd hebben,” riep Bette verheugd. „Kijk toch eens, hij voelt er met zijn kleine vingertjes langs en glimlacht ernaar, zó wijs, als geen ander kind van zijn leeftijd zou doen!”
„Wij hadden de doek naar Bethlehem willen brengen,” zei Diederik, „maar zó doet hij toch óók goede dienst.”
„We zullen hem wassen, als de jongen weer weg is,” antwoordde Bette. „Wanneer zal dat zijn? Misschien nooit. Dan houden we het kind bij ons. Het zou mij niet spijten.”

Drie dagen bleef het jongetje bij de wever en zijn vrouw.
Op de ochtend van de vierde dag was het bedje, waarin hij had geslapen, leeg.
„Geen deur of raam is er open,” zei Diederik verbaasd, „hoe is hij naar buiten kunnen komen?”
Bette begreep het evenmin. Maar het was nu rondom Kerstmis, en dan waren de dagen vol wonderen, waar zij met haar eenvoudige verstand niet bij kon. Ze dacht er dan ook niet verder over na.
„In ieder geval zullen we de wollen doek wassen,” zei ze. „En als hij weer net zo mooi is als eerst, brengen we hem samen naar Bethlehem. We zijn misschien wel wat laat, maar wat komt tijd er in óns geval op aan?” Voorzichtig waste ze de doek uit.
„Je kunt hem best te drogen leggen op de haag voor ons huis,” meende Diederik. „Kijk eens, hoe heerlijk de zon schijnt. Het lijkt haast voorjaar.”

De wind was naar het zuiden omgelopen, en woei lauw over de winterse vlakten, waarin donkere dooivlekken kwamen. De zon had de sneeuw op de haag doen smelten, en de takken gedroogd. De prachtige doek lag met al zijn versiersels te wasemen in het warme licht.

„Ik wou toch wel eens weten, of het jongetje misschien in de buurt van ons huisje rondwaalt,” zei Bette voor de zoveelste maal. „Het kan stellig niet veraf zijn.”

„Je vindt hem toch niet,” antwoordde Diederik. „Hoe vaak hebben we nu al gekeken!”

Maar toch begaf hij zich met Bette naar de deur, en opende die.

En toen...

„Kijk nou toch, dáár zit hij, óp de doek!” riep Bette verschrikt.

„Een wonder! Een wonder!” fluisterde Diederik, en zette zijn muts af.

Op de doek had het jongetje plaatsgenomen. Het was geen gewoon kind, maar hij leek wel van kristal. waar je dwars doorheen kon kijken. Op zijn hoofd droeg hij een kroon met zeven punten. waarop de zon, de maan en de vijf planeten staken, en in zijn linkerhand hield hij de wereldbol, versierd met duizend sterren. De vingertjes van zijn rechterhand streken over de figuurtjes van de doek.

Hij draaide zijn hoofd naar de beide oudjes, en keek hen met een geheimzinnige glimlach aan.

„Waarom zou men verre reizen maken?” vroeg hij met een klare stem. „Bethlehem is overal, want wie barmhartigheid bewijst, staat, wáár hij zich ook bevindt, aan Mijn kribbe.”

Of verbeeldden zij zich dit alles maar, en was de gestalte van het Kind niets dan de damp, die uit de doek omhoog sloeg, en waren zijn woorden de kleine geluidjes van de vogels, die in de zon zaten te kwetteren?

Vrede op aarde

MARIE VAN DESSEL-POOT

Toen Henri Racot, de jachtopziener, eindelijk zijn huis bereikte, was hij erg vermoeid. Enkele uren lang had hij gelopen door kniehoge sneeuw en zijn gang door de bossen was steeds zwaarder geworden, hoe meer de duisternis viel. Telkens nam hij zich voor terug te keren omdat het haast onmenselijk werd, maar bij het zien van een dode ree, die haar einde had gevonden in een strik, welke stropers hadden gespannen, maakte de woede zich van hem meester en hij besloot te wachten, in de hoop de kerels op heterdaad te betrappen, als zij kwamen om hun buit. Van ergernis beet hij zich op de lippen. Het beest, dat aan zijn voeten lag, was vel over been. Door de strenge winter, die de Ardennen reeds meerdere weken teisterde met ijs en sneeuw, was er geen voedsel te vinden en het wild leed. O, zeker, hij en z'n makkers hadden elke dag, zolang het mogelijk was, karren vol hooi gebracht in de wouden voor de herten en de reeën, en ook zakken met maïs voor de everzwijnen. Maar voldoende was dat niet. En toen de sneeuw aldoor hoger kwam te liggen, slaagden de mannen er niet meer in hun werk te verrichten, zelfs al spanden zij meerdere paarden voor de wagens. Van dat ogenblik af werd de nood afgrijselijk en heel wat dieren kwamen om. Het gebeurde dat ze zich, door honger gedreven, tot dichtbij de kleine afgelegen boerderijen waagden, maar ze waren schuw en zodra ze mensen zagen, vluchtten ze weg tussen het geboomte. Hoe vaak had Henri Racot ze zo bespied vanuit de vensters van zijn woning. Dan werden zijn ogen haast vochtig, want hij hield van het wild en voelde zich onmachtig het te helpen. En misbruik makend van al deze ellende sloegen de stropers dan nog hun slag!

Nu was er weer die arme ree. Hij had ze op zijn schouders gehesen om ze morgen te begraven en hij wierp ze met een zucht op de grond bij de keukendeur. Toen sloeg hij de sneeuw van zijn kleren, stootte zijn laarzen schoon tegen de muur en ging naar binnen. „Vader, Vader!” juichten de kinderen, zodra zij hem hoorden, „kom eens kijken, wij zijn klaar met de boom.”

De jachtopziener zuchtte opnieuw. Even hinderde hem de uitgelaten vreugde, want zijn gedachten waren nog bij het dode dier, dat nu zo zielig buiten alléén lag in het ontij. Maar hij wilde de gelukkige stemming van zijn jongens en meisjes niet bederven en riep:

„Ik kom.”

Hij zette zijn geweer in een hoek, hing zijn dikke jas aan een haak, trok zijn sneeuwschoenen uit en schoot in zijn pantoffels. In de keuken rook het naar gebakken taarten, die zouden dienen bij het maal. Het was de avond vóór Kerstmis en de geboorte van het Christuskind moest worden gevierd met vrolijkheid en gezang. Hij trachtte niet

meer te denken aan de sombere dichte wouden, die verkiild lagen onder een gesloten donkere hemel, waaruit het wit nog steeds naar beneden viel, terwijl een ijzige wind door de takken blies. Zijn kleine woning, waar hij wat koeien en geiten hield, die Anne-Marie, zijn vrouw, verzorgde, lag eenzaam in deze verlatenheid, maar binnen de muren was het lekker warm en al gauw kwam er toch een gevoel van behaaglijkheid over hem, zodat hij glimlachend de kamer binnen ging, waar zes stralende gezichtjes hem begroetten.

„Ik heb er de ster bovenop gezet.” Jean, het oudste zoontje, dat tien jaar oud was, wees vol trots naar de top van de boom.

„En ik heb de engeltjes aan de takken gehangen,” jubelde een zusje.

„Ik de rode en groene ballen.”

„Ik de zilveren slingers.”

„Ik steek dadelijk de kaarsjes aan.”

De oren van de vader tuitten door al dat gemommel. Vergenoegd bekeek hij de hoge den, die hijzelf enkele dagen geleden met Jean had gekapt in het bos en die nu schitterend was versierd door moeder en de kleintjes.

„Ja, ja,” zei hij, „ik begrijp het al, het wordt een mooie avond. En als wij straks wat hebben gezongen en gegeten, vertel ik een prachtig verhaal.”

„Van de Drie Koningen?” vroeg er een.

„Van de herders en de stal?” wilde een ander weten.

„Nee,” lachte Vader, „van Vrede op Aarde.”

Een paar uur later stonden zij om de boom en zongen van: „Stille Nacht, Heilige Nacht”, „Er is een kindeke geboren” en „Ere zij God”. Toen vond Moeder dat zij eerst moesten eten. Zij dekte de tafel en de meisjes droegen de borden, lepels, messen en vorken aan. Maar ineens keken allen luisterend op. Waarom loeiden de koeien en mekkerden de geiten zo? Er klonk ook gerammel van kettingen.

„Wat kan dat zijn?” Vader zag Moeder vragend aan. Haastig stond hij op. Zouden er vreemden in de stal zijn gekomen? Dat kon toch niet?

„Heb je de poort wel gesloten?” vroeg hij, terwijl hij zich omwendde naar zijn vrouw. „Voor zover ik weet wel,” antwoordde Moeder. „Ik heb het vee gevoederd en water gegeven, zoals altijd, en alles dichtgedaan.”

„Ik begrijp het niet,” mompelde Vader en hij haastte zich de kamer uit, gevolgd door Moeder en de kinderen.

„Pas maar op!” riep Moeder angstig.

„Geen nood,” bromde Vader. „Misschien zijn er vossen afgekomen op de dode ree, die ik heb meegebracht en hebben de koeien ze gehoord.”

Toch greep hij in de keuken voor alle zekerheid zijn geweer. Het loeien en mekkeren had nu opgehouden, maar er was gestommel in de schuur en de kettingen rammelden nog. Hij stak een lantaren aan en hield die hoog boven zijn hoofd toen hij de stal betrad. Een koude wind sloeg hem in het gelaat. Hij zag het dadelijk: de poort stond wagenwijd open en de sneeuwvlokken joegen naar binnen. Maar hij deinsde achteruit voor wat hij nog méér zag. Hij verwachtte mannen te ontdekken, dieven misschien. Doch er waren geen mannen, er waren helemààl geen mensen. Vóór hem, het was haast niet te geloven, stond een hert! Het zag er mager en vervallen uit, maar het hield de kop met het machtige gewei fier omhoog. Kalm keek het dier hem aan met zijn grote donkere ogen en vluchtte niet toen de jachtopziener enkele stappen naderde. Het licht viel nu vol op de onverwachte gast, die nog altijd roerloos bij de koeien bleef staan en om onderdak scheen te vragen.

„Stumperd,” zei Vader zacht, „je bent natuurlijk uitgehongerd.”

Wat zag hij echter nog? Schichtig drongen voor de poort drie reeën te zamen. En leunde er tegen de ene deur niet een scharminkelig wild zwijn?

„De ster van Bethlehem konden ze niet zien,” lispelde hij, „maar de stal vonden ze wél.”

Hij wenkte moeder en de jongens. Zij haalden hooi en spreidden het uit voor het hert, dat onmiddellijk begon te eten. Ook brachten zij hooi bij de nog altijd geopende poort. De reeën kwamen binnen en schenen niet bang meer te zijn. Ze wierpen zich, mét het varken, dat moeizaam strompelde, eveneens op het voedsel.

„Haal voor hém wat mais,” zei Vader en wees op de ever.

Jean droeg een emmer vol aan en zijn vader goot die leeg voor het anders angstaanjagende dier met de vervaarlijke slagstanden,

die naast boven- en onderlip naar omhoog bogen.

Even keek het zwijn achterdochtig op. De kleine, diepliggende ogen broeiden onder de ruige borstels van de geweldige kop, maar het week niet terzijde. Integendeel, het hapte vlug in de maïs en vermaalde luid de grove korrels. De koeien, kalm nu door de aanwezigheid van hun eigen volk, zagen verwonderd toe, evenals de geiten.

Vader maakte een gebaar met de hand en langzaam trokken allen zich terug naar de keuken. Zelf liep hij buitenom en sloot bijna onmerkbaar de poort.

„Doen die beesten onze dieren geen kwaad?” vroeg Jean.

„Laat ze maar betijen onder elkander,” antwoordde zijn vader.

Binnen brandden nog altijd de kaarsjes op de boom, met een warme gloed. Vader wierp een houtblok op het vuur onder de open schouw, want zij hadden het koud gekregen.

„Nu vieren wij het Kerstfeest verder,” zei hij.

Zij zaten weer om de tafel, praatten over wat er was gebeurd en luisterden van tijd tot tijd opmerkzaam. Doch alles bleef stil.

„Jij had toch zeker de poort niet goed gesloten,” merkte Vader op tegen Moeder.

„Waarschijnlijk niet, hoewel ik het niet begrijp. Zou de wind de deuren hebben opgedrukt?”

„Misschien deed het hert dat met zijn gewei,” vond Jean.

„Ik denk er zo het mijne van,” zei Vader.

„Wat dan . . . ?”

„Een wonder van de Kerstnacht,” meende hij.

Het was niet uit te maken en de waarheid zouden ze wel nooit horen.

Na een poos gingen allen nog eens kijken. Behoedzaam opende de jachtopziener de deur. Verbaasd bleven zij in de opening staan. In het licht van de opnieuw aangestoken lantaren zagen zij hoe het hert, de reeën en het wilde varken verzadigd en voldaan naast de liggende koeien en geiten rustten in het stro. Even draaiden er een paar koppen met zachte ogen naar hen om en knitserden er wat overblijfselen van het hooi. Dat was alles. Buiten gierde de storm.

„Vrede op Aarde,” sprak Henri Racot eerbiedig. „Het Christuskind heeft de uitgeputte dieren van het woud geleid naar de warme stal van het vee, opdat de mensen ze zouden helpen, en zo Zijn schoonste Boodschap gebracht in onze Ardennen.”

„Amen,” fluisterde zijn vrouw en de kleintjes zeiden het na.

Het beloofde verhaal was niet meer nodig. Zij hadden het in werkelijkheid gezien en begrepen.

De hoogste kaars

(Voor de groteren)

MIEN LABBERTON

Ze kenden hem allemaal op het dorp. De oudere mensen hadden hem reeds gekend van de dagen af, waarop hij als kleine kleuter voor het eerst over de drempel van zijn moeders huisje was gekropen en in het zand had zitten wroeten met zijn dikke rode handjes. Ze wisten nog, dat hij veel later had kunnen praten dan andere kinderen, en dat hij nooit veel had gezegd en altijd zulke grote, verwonderde ogen had gehad. Langzamerhand was het hele dorp er aan gewend geraakt, dat hij anders was, anders dan gewoon. Zijn bewegingen waren wat hoekig en onbeheerst, zijn ogen zagen je nooit helemaal aan, het was altijd of hij ergens in de verte iets moois zag, waar hij naar kijken moest. Zijn grote voeten liepen traag, alsof het hun moeite kostte, telkens weer van plaats te moeten veranderen. Hij was lang en mager, alle jongens wisten dat hij sterke spieren had.

Iedereen nam hem zoals hij nu eenmaal was. Hij hoorde bij het dorp, en was één van hen allen. Iedereen groette hem, als ze hem voorbijkwamen. De dokter, de dominee, de notaris, de veearts, de bovenmeester, allemaal. Ze hieven even de rechterhand omhoog, met een joviaal „Morgen, Teun!” en omdat ze dan alweer voorbij waren, zagen ze de trage glimlach niet, die dan even om de altijd wat stroef gesloten mond kon komen en ook heel snel weer vergleed. Het was wel jammer, dat ze die glimlach niet zagen, want die had misschien aan hun gedachten, die in dat korte voorbijgaan altijd even het woord „stakker” tot middelpunt hadden, een andere richting kunnen geven. En het was maar goed, dat ze dat woord nooit tegen hem uitspraken en dat Teun hun gedachten niet lezen kon, want dan zou hij of heel boos, of heel verdrietig zijn geworden. De dorpsmensen van zijn eigen soort hadden dat stille beklag al lang afgeleerd. Want hij had ze, vanaf dat hij een opgeschoten jongen werd, wel laten merken, dat hij heel wat beter tegen schelden en plagen kon, dan tegen meewarigheid en medelijden. Dat maakte hem bijna altijd driftig en boos. En daarom groetten ze hem zoals ze iederéén groetten, met een praatje over het weer, over de oogst, over de varkens of het nieuwe gras, en ze lieten het plagen aan de kinderen over. Veel antwoorden deed Teun hun nooit, maar dat namen ze hem niet kwalijk, zo was hij nu eenmaal, het was geen onvriendelijkheid van hem. Gewoonlijk zei hij: „Zo is het.”

De kinderen maakten daar veel grapjes mee. „Zo is het, hé Teun?” was een heel gewone roep achter hem aan.

Och ja, de plagers waren natuurlijk de kinderen. Maar ze plaagden hem niet op een lelijke manier. Ieder kind weet, dat de ene plagerij heel anders is dan de andere. Ze plaagden Teun, zoals je een hondje plaagt waar je toch heus wel van houdt, of zoals je een vriendje plaagt, waar je straks weer fijn mee gaat spelen. Op zulke plagerijen antwoordde hij wél. Hij zwaaide dan met zijn sterke lange armen en stoof op hen af, maar als hij dichtbij hen was, leek hij ze opeens niet meer te zien en liep ongemoeid tussen hen door. Dan kwamen er gewoonlijk een paar met hem meelopen. „Onze Teun,” noemden de kinderen hem. Ze wisten méér van hem dan de volwassenen. De kinderen wisten, dat Teun prachtige liedjes kon fluiten op een riet, dat hij zelf daarvoor had gesneden. Dáárom liepen ze vaak met hem mee. Als ze dan buiten het dorp, langs de weiden kwamen, en ze zeiden: „Toe, Teun, fluit eens wat,” dan kwam

meestal die rieten fluit uit een binnenzak voor den dag, en als je dan aan de kant in het gras ging zitten, en de tonen van dat fluitje dreven de ruimte in, nu, dan werden dat vaak heel mooie ogenblikken. De kinderen die van dat fluiten hielden, zorgden er wel voor, dat geen der anderen het ooit in zijn hoofd zou halen, Teun écht te plagen, lélijk te plagen.

Eéns was het gebeurd, dat een jongen, die nieuw op het dorp was komen wonen, dat had gedaan. Hij had een touw gespannen voor de ingang van het tuintje voor Teuns huis, kort voordat hij thuis moest komen. Toen was Teun lelijk gevallen en had enkele dagen haast niet kunnen lopen. Maar die jongen had een half jaar later op het hele dorp nog geen enkele vriend gehad.

Hij was nu twee en twintig, onze Teun. Al van zijn vijftiende jaar af had hij de boeren van het kleine landbouwdorp laten zien, dat hij zijn plaats in de dorpsgemeenschap wel waard was. Ze gebruikten zijn geweldige lichaamskracht bij het hooien, het maaien, het ploegen, ze betaalden zijn loon aan zijn moeder en ze bekommerden er zich niet om, dat hij lezen noch schrijven kon. Want zo ver had de school het niet met hem gestuurd. Maar één ding was er, dat hij daar wél had geleerd en dat hij altijd al beter had gekund dan enig ander kind, al wist de meester dat zelf ook niet. Dat ene

ding was: luisteren. Want hij wist te luisteren naar dingen, die andere kinderen vaak niet horen.

Hij luisterde naar de regen in de avond, naar het haast onhoorbaar lichte ruisen van de korenakkers, naar de vogels die in de ploegvoren naar insecten of korrels pikten, naar de stormwind die het huis deed trillen, naar het zachte gefladder van vlinder-vleugels. Hij luisterde, en er is véél dat de dagen te zeggen hebben aan wie te luisteren weet met zijn hart. Wie luistert, is in het grootste alleen-zijn niet eenzaam meer. Hij luisterde ook naar de dieren van weiden, erven en stallen. Hij wist zelf niet, dat hij dit deed. Maar hij herkende in hun geluiden hun vreugden, hun moeiten, hun angsten, hun verwachten, en hij voelde zich één met hen, want hij begreep hen. Hij luisterde ook naar de mensen, al vond hij die veel moeilijker te verstaan. De enige waar hij maar zelden naar luisteren kon, was zijn moeder.

Kwam dat misschien, doordat zij van het hele dorp de enige was, die hem niét kon nemen zoals hij was, maar die hem altijd anders wenste en dat niet voor hem te verbergen wist? Van het ogenblik af, dat zij van het kindje in de wieg had gemerkt, dat het niet lachte, dat het niet op tijd zitten en lopen kon, niet leerde praten en spelen als andere kinderen, had zij hem, haar enige, anders gewenst dan hij was. En toch — hoe lief had ze hem! Soms kon hij haar aanzien met een blik, alsof hij haar vergeving vroeg en tegelijk haar smeekte, hem toch te nemen zoals hij was, tevreden met hem te zijn zoals God hem had gemaakt. Zijn moeder begreep die blik van hem niet. Maar toch werd dan haar verdriet minder groot, en haar zachtheid jegens hem groter. Maar ook heel dikwijls, vooral in de lange winteravonden, zaten ze elk aan een kant van de grote vierkante tafel en in beider hart was het verlangen elkander te vinden, elkander nader te komen, en ze konden het niet. Want dan stond zijn moeders onwil om tevreden met hem te zijn daar als een muur die hen scheidde, en ze gingen vroeg, te vroeg, naar bed. Hij kende de namen van de maanden niet zo goed, maar des te beter kende hij de seizoenen. Want die waren hem als een deel van hemzelf. De lente, waarin de hunkering en een nieuw verlangen gonsde in zijn bloed, waarin de dauwdruppende, bloesemende kleine bongerd werd tot een lied, dat de vroege ochtend voor hem zong, waarin hij altijd oplettend moest zijn voor alle vogelgeluiden, om te weten wáár het gevaar dreigde van gaaien, katten, sperwers, jongens. In de lente liep hij vaak rond met het dromerig gevoel een heel jong kind in de armen te houden, dat hem door de hemel werd toevertrouwd om het te beschutten en te beschermen. Dan vond hij zijn handen ruw, zijn kleren grof, zijn hele wezen al die ontluikende teerheid van de aarde onwaard. Toch was ze er, die teerheid van de lente, ze was óók voor hem, ze was bij hem en in hem en om hem heen, van uur tot uur. O, God was goed!

Het meest gelukkig voelde hij zich in de zomer. Als de lichte avonden lang waren, de nachten kort. Als het rood- en goudkleurende Oosten hem reeds op de velden vond, waar zijn taaie spierkracht, zijn onvermoeibaar uithoudingsvermogen, het won van alle anderen en hij om zijn arbeid werd geteld. Dat hem niet het bedachtzamer werk, het zaaien, het uitdunnen van gewas, het opladen, werd toevertrouwd, deerde hem niet. Hij baggerde de sloten uit, dreef het ploegijzer door de stoppelvelden, keerde de hooioppers, van de heel vroege morgen tot het duister viel. En luisterde. Geen patrijs zou door hem van haar nest worden afgemaaid, geen donderbui hem bij verrassing overvallen, geen boodschap van het golvend roggeveld hem ontgaan. De zomer taalde niet naar schuchtere tederheden, die hem wankelmoedig en onzeker maakten, de zomer kende en eiste slechts gestadige en trouwe kracht. De zomer had hem nodig — o, God was goed!

In de herfst had hij het moeilijk. Als alle oogst was geborgen, alle wintergraan gezaaid, werden de dagen leeg. Dan zwierf hij langs de sloten waarlangs elke groei was verdord, waarboven grijze luchten grauwe uren voorspelden en de rauwe kreten van kraaien en kauwen een angstig waarom opriepen in zijn knipperende ogen. Het geelgeworden wilgenblad langs de sloten gaf er een antwoord op. Op één van zulke dagen was het geweest, dat hij voor het eerst een rieten fluitje sneed en het wonder beleefde, dat hij de lieflijkheid van de lente en de overvloedige kracht van de zomer kon doen trillen en vloeien in de klanken, die hij zelf te voorschijn riep. Nee, dacht hij dan, hij niet, hij maakte ze niet, hij niet. Hij hoefde maar te luisteren naar zijn herinnering en de klanken kwamen. God zond ze naar hem toe. O, God was goed!

Sindsdien was de herfst hem niet zo moeilijk meer. Veel zwaarder was de winter. Die was hem het meest vréemde getij. De lange avonden aan de vierkante huiskamertafel konden hem benauwen tot stikkens toe. Zonder spa hadden zijn handen geen doel, zijn ogen geen hemel, zijn ziel geen veilige haven. Dan voelde hij zich misvormd, tot alles onbekwaam, zijn schouders te breed, zijn voeten te traag en onwillig, zijn hoofd te groot, zijn handen lomp. Kwam er ijs, en werd het hele dorp één in vrolijk wintervertier, dan was het hem of hij vluchten moest en schuw meed hij alle luidruchtig vermaak, pas herlevend als sneeuw ging vallen en hij, uren zwerfend over de witte landen, daaruit een nieuwe rust onving. Maar ook zonder sneeuw kwam er toch aan zijn winterse onrust een eind, door een lichtpunt dat gloren ging. Het kon gebeuren, dat op zijn zwerftochten een kind, jongen of meisje, naast hem kwam lopen, en ieder jaar opnieuw begon het gesprek met dezelfde vraag:

„Kom je weer, Teun?”

Dat hoefde niet verder uitgelegd te worden. Zijn gedachten waren immers al op diezelfde weg geleid?

„Ja, o ja. Ja, vanzelf.”

„Anders kan niemand die hoogste kaars aansteken, hè Teun?”

„Ja, ja, ik kan het wel.”

Veel meer werd er al niet gezegd. Dat de boom weer mooi zou zijn, en dat de dominee mooi vertellen kon. En dat het orgel nóg mooier was dan de rieten fluit. Ja, ja. Wisten de kinderen, die naar hun Kerstfeest uitzagen, vanuit die ongeweten bronnen die door Kerstverlangens beginnen te vloeien, dat ieder jaar opnieuw door zo'n gesprekje met één van hen, die met hem naar het Licht zouden zitten kijken, de verstarrende winteromklemming van hem afviel, dat hij er uit werd opgetild en weer uitzicht kreeg op dat vaste weten, dat diep binnen in hem woonde: O, God is goed!?

Daarna waren dan de avonden niet benauwend meer, of leeg, of angstwekkend van onbegrepen dingen. Dan was er alleen het Kerstfeest dat kwam. En waarbij God hem nodig had. Hij moest weer de hoogste kaars aansteken. Ja, God was goed.

Vanaf dat hij als Zondagsschoolkind naar het Kerstfeest was gegaan in de oude dorpskerk, had hij dit nooit meer overgeslagen. Toen de leeftijd was gekomen, waarop hij de Zondagsschool verlaten moest, bleef hij op het Kerstfeest komen. Niemand had hem gevraagd, niemand stuurde hem terug. Hij ging op de eerste rij zitten, waar hij altijd gezeten had, tussen de kinderen, staarde naar de lichtende boom, dronk zijn beker chocola, en luisterde. De oude dominee kreeg soms een brok in zijn keel en vroeg zich wel af, of er van zijn ganse kudde schaapjes iemand zó luisterde als die boom van een kerel, als Teun. Meezingen deed hij niet. Maar wie zou ooit hebben kunnen of durven zeggen, dat het niet zong in zijn ziel?

Toen hij zestien jaar was, was de Kerstboom groter en hoger geweest dan vorige jaren. De jongens, die de kaarsen aan mochten steken, rekten zich op hun tenen, klommen op stoelen, maar de bovenste kaars bereikten ze niet. Ook de dominee en de koster konden er niet bij. Toen stond de lange Teun op, strekte zijn magere lange armen en zei kort: „Dat doe ik,” en even later brandde de kaars en kon het feest beginnen. Sindsdien was het een vaste gewoonte geworden: op het Kerstfeest van de Zondagsschool, waarbij ook de ouders uit het dorp allen graag kwamen, werd de hoogste kaars aangestoken door „onze Teun”.

Daar liep hij ook nu met zijn omfloerste hersenen weer over te denken, terwijl hij sneeuw ruimde rondom het doktershuis. Eigenlijk vond hij het niet prettig, die sneeuw weg te vegen. Het was mooier met sneeuw. Van sneeuw moest je afblijven. Sneeuwvlokken kwamen vanuit de hoge, hoge hemel. God stuurde ze, en ze zeiden wat tegen je, terwijl ze om je heen zweefden en voor je voeten gingen liggen. Ze zeiden niet, dat je ze vuil moest maken en weg moest vegen. Dat zeiden de mensen. De sneeuwvlokken zeiden veel mooiere dingen. Dat God daarboven goed was. Dat zeiden hem ook de regen en de zon, de sterren, de maan in een lichte nacht. God was goed, maar de mensen begrepen dat niet altijd. Dat lag aan de mensen. De sneeuwvlokken wisten het. Zeker omdat ze regelrecht van boven kwamen, regelrecht van God. Dat was óók zo met de engelen in de Kerstnacht en met het Kindje in de Kribbe. Regelrecht van God. Hij mocht de hoogste kaars weer aansteken, die het allermeest naar de hemel wees. God was goed.

Toen hij klaar was met sneeuwruimen, liep hij de tuin uit, de straatweg op. Alles wit. Alles overdekt met die kleine boodschappers van God, die samen zo machtig waren, dat ze de wereld een ander aanzien gaven, een aanzien van vrede en zuiverheid, waarin je je thuis voelde. Hij was heel gelukkig, terwijl hij daar op die straatweg liep, met Gods zuivere wereld om hem heen en het uitzicht op het Kerstfeest in zijn hart, op het mogen aansteken van die éne, allerhoogste kaars. O, God was zó goed!

Hij vergat dat hij op een straatweg liep . . .

Tien minuten later werd hij het huisje van zijn moeder binnengedragen. Een vrachtauto, waarvan de chauffeur sterk naar jenever rook, had hem overreden. Hij leefde nog. „Hoogstens nog een half uur,” zei de dokter, die onmiddellijk gehaald was. „Langer niet.”

De kleine kamer werd hoe langer hoe voller. Het bericht van het ongeluk ging als een lopend vuur door het dorp. Ieder die het hoorde, liep naar het kleine huisje toe. Hun Teun.

Over zijn door zon en wind verweerde gezicht lag een vreemde bleekheid gespreid en een grote rust. De moeder snikte. „Ik ben ... niet blij genoeg ... met hem geweest...” zei ze tot tweemaal toe, alsof ze sprak tegen zichzelf. De chauffeur, door twee agenten vastgehouden, stond in een hoek en trachtte zich los te wringen. „Nee, je blijft hier,” zei één van de agenten, „je moet maar eens goed zien wat je gedaan hebt.” Opeens schudde de moeder wild haar vuist tegen hem. „Jij ellendeling! Jij ellendeling!” gierde ze hem toe.

De stervende ogen gingen open. Lag er het wonder van een stille glimlach in? De lippen bewogen. Ieder in de kamer hoorde het. „De kaars,” zei onze Teun. „De hóógste kaars.” En heel even later, alsof het eigenlijk tezamen één geheel, één gedachte was: „Moeder, vergeef het hem maar, hij wist niet wat hij deed.”

Het was de langste zin, die hij in zijn hele leven had gesproken. In de kamer werd het stil. Stil als buiten in de besneeuwde, wijde velden.

Op de dag van het Kerstfeest werd hij begraven. Zelden was het bij een teraardebestelling zo vol op het kerkhof geweest. En ook 's avonds, bij het feest der kinderen, was de kerk voller dan ooit te voren. Verwachtte men iets? Op de eerste rij bleef een stoel onbezet. In de top van de Kerstboom, vlak onder de Ster, was een kaars, die door niemand werd aangestoken. En die toch alle ogen tot zich trok.

De oude predikant veegde zich over het voorhoofd. „Vrienden,” zei hij, „we hadden dit feest wel uit kunnen stellen, maar dat zou hij niet hebben gewild. Vóór we beginnen, een enkel kort woord.” Zijn hand wees naar de top van de boom. „De kaars brandt niet, kinderen, omdat God onze Teun ergens anders nodig had. Maar toch heeft hij haar bij zijn sterven alreeds voor ons aangestoken. Want een woord van Christus is altijd het hoogste licht. En Teun heeft een kruiswoord van Christus voor ons levend gemaakt. Voor zijn moeder, voor ons allen. Hij heeft een Kerstlicht aangestoken in onze harten. Laat ons nu samen bidden.”

Jack heeft er mee afgedaan

AART GRIMME

„Jack,” zegt ouwe Joe, terwijl hij een paar grote halen aan zijn snurkende pijp doet, „morgen is het vijftwintig december.”

De jonge trapper *) is bezig een vos te villen en laat zijn hand met het vlijmscherpe mes even op zijn leren broek rusten. Zijn ogen lichten fel op, terwijl hij zijn oude kameraad wantrouwend opneemt.

Wat wil Joe zeggen met die woorden?

De vier maanden, die hij nu met de oude trapper in de blokhut samenwoont, hebben hem Joe leren kennen als een beste kerel en hij heeft er geen ogenblik spijt van gehad, dat die hem uit Zuid-Canada vandaan heeft gehaald. Zo mooi was het niet, wat hij daar meegemaakt heeft en vandaag aan de dag zegent hij nog het uur, dat hij Joe tegen het lijf liep.

„Ga met mij mee,” had de oude trapper gezegd, „het leven van een pelsjager is hard, maar jij hebt een stevige body en . . . misschien zal het je een en ander doen vergeten.” Joe had gelijk gehad. Het leven was hard, maar zijn eerlijke vriendschap had zijn jonge kameraad weer tot een ander mens gemaakt, al had het een tijd geduurd, voordat Joe precies wist wat Jack dwars zat.

Veel hadden ze niet gesproken. De dagen vergleden meestal in een begrijpend stilzwijgen, maar het leven was goed zo, vond Jack, en hij was er de oude trapper dankbaar voor.

Maar nu . . . nu zijn daar ineens die woorden van Joe.

En die woorden doen het hem juist, want alles wat hij zo ver mogelijk weggedrukt had in zijn herinnering, schrijnt nu weer op.

„Morgen is het vijftwintig december.”

Kerstfeest! Feest van het Licht!

Hij ziet de tijd weer voor zich, toen hij nog thuis was. Vader, vreselijk streng. Moeder, die zoets van een lichtje in haar ogen had, alsof zij altijd blij was. En dat was ze ook. Moeder, die blijkbaar goed verstond, wat het betekende, ook voor anderen licht uit te stralen.

Beter dan Vader! Ja, beter dan Vader.

Jacks mond wordt één strakke streep.

Waarom heeft Vader het niet beter uitgezocht? Waarom werd die schurk van een John geloofd en hij niet? Er was geknoeid aan een machine. Hij en John hadden er het laatst mee gewerkt. Het was een heel tumult geworden en tenslotte waren ze allebei de fabriek uitgeschopt. Maar dat was het ergste nog niet. Het ergste was Vader, die hem ook voor de schuldige hield, en hem dreigend zijn vuist onder de neus had geduwd. Na een felle ruzie was Jack opgevlogen. Woest had hij de deur achter zich dichtgesmakt en dat was het laatste geweest, wat hij van zijn huis gezien had. Zo was hij met een hart vol bitterheid zijn zwerfend leven begonnen.

En moet Joe nu over dat feest van het licht beginnen?

*) pelsjager

Vader wist ook van al deze dingen. Hij heeft me nogal een mooi voorbeeld gegeven! Nee, Jack knijpt zijn ogen dicht. Lariel! Geen geleuter meer aan zijn hoofd. Zijn lamp is uit! Hij wil er geen woord meer over horen.

„Wat zou dat?” bijt hij zijn vriend toe. „Daar heb ik mee afgedaan!”

Hij pakt zijn mes weer steviger vast en met opeengeklemd tanden gaat hij verder met zijn werk.

Ouwe Joe kijkt peinzend naar het knisterende houtvuur en zegt verder geen woord.

„Ja, ja, jij bent daar op een grievende manier beledigd,” denkt hij, „en nu denk je dat je met God afgedaan hebt. En misschien is dat ook wel zo. Als Hij nu maar niet met jou afgedaan heeft. Maar morgen is het Kerstfeest. Al zitten we hier in het barre noorden van Canada, toch is het morgen ook voor ons de dag van het Licht der wereld.”

Jack heeft zijn vos klaar.

Hij rekt zijn lenige lichaam en zegt:

„Ik ga nog eens naar de vallen kijken.”

„Nu? Zou je dat wel doen?”

Joe denkt: „Ik had vanavond graag eens met je willen praten. Jammer.”

Maar hij begrijpt wat er omgaat in het hart van zijn jonge vriend en houdt hem niet tegen.

„Het is een heldere sterrennacht,” zegt Jack. Hij moet er even uit.

Is hij in zijn hart bang, dat Joe vanavond nog meer aanroeren zal? Gaan praten over God, Bethlehem, liefde misschien? Of... vergeven?

Hij grijpt zijn buks, zijn lantaarn, een klemsleutel en in een ogenblik heeft hij zijn sneeuwschoenen aangespjt.

Zonder groet loopt hij de blokhut uit.

Hij vliegt er vandoor en heeft de hut al gauw een heel eind achter zich. Razend snel glijdt hij over de besneeuwde grond langs de voortschietende bomen, maar hij ziet ze niet. Hij ziet heel wat anders. Een scheldende Vader en het gezicht van John, de schurk, aan wie hij al zijn ellende te danken heeft. Als hij hem ooit van zijn leven nog eens tegen komt, dan zal hij hem!

En verder... verder hoopt Jack, dat hij maar niet te veel mensen in zijn leven zien zal. En laat Joe alsjeblijft zijn mond houden. Die zaak is voor hem afgedaan.

Voor hem wel...

De snelle tocht brengt zijn jagende gedachten tot rust. De prikkelende kou doet hem zijn omgeving weer wat beter opnemen, hij let wat scherper op en daardoor dringt het ineens tot hem door, dat er vlak voor hem een spoor in de sneeuw afgetekend staat.

Hij remt snel af en ziet tot zijn grote verwondering, dat hier nog iemand geweest is. Een mens!

„Hé,” vraagt hij zich af, „hoe kan dat nou? Hun naaste buur zit mijlen ver bij hen vandaan. Als die op pad was, zou hij wel bij hen aangekomen zijn. Dit spoor is nog vers. Het zal toch niet van die nieuwe trapper zijn, die bij hen komen zou? Toen het vangseizoen pas aan de gang was, had hun buur zo iets verteld. Zou die kerel aan het dwalen geraakt zijn?”

Nieuwsgierig volgt Jack het spoor en ontdekt tot zijn verbazing, dat het naar hun vallen loopt. Op grote afstand heeft hij er drie neergezet; de laatste staat nog een heel eind verderop.

Er welt een vreemde onrust in Jack op en haastig zet hij weer gang. Zonder zich een ogenblik te vergissen koerst hij naar de volgende val. Hij vloekt van verontwaardiging als hij ziet, wat daar gebeurd is.

De klem is opgegraven en ligt dichtgeklapt opzij gesmeten. De sneeuw is vol afdrukken, afdrukken van schoenen, en een zachtglooiende plek wijst erop, dat er een lichaam van een dier gelegen heeft. Een vos of zo iets.

Jack snapt, dat er iemand aan hun vallen geweest is en balt zijn vuist.

Welke schurk heeft dit geleverd? Hun leven is ruw en hard en erge lieve jongens zijn ze geen van allen, maar niemand zal de ongeschreven trapperswetten overtreden. Bovendien vraagt hij zich af: „Is deze kerel gek geworden? Waar hoort hij thuis? Het staat toch wel vast, dat hij hier mijlen uit de buurt moet bivakkeren. Hoe wil hij zijn gestolen buit over zo'n afstand vervoeren?”

Terwijl Jack hier nog over piekert, scheurt er plotseling een kreet door de doodstille nacht. Een schreeuw van iemand, die blijkbaar onmenselijk lijdt.

Jack veert met een schok overeind en blijft trillend van spanning een ogenblik met gespitste oren staan. Hoor! Daar heb je het weer. Het komt uit de richting van zijn laatste val.

Het volgend moment suist Jack er vandoor. Zijn hart bonst in zijn borstkas of het barsten wil, maar hij jaagt verder. Verder op dat vreselijke geluid af. Hijgend schiet hij tussen de bomen door en komt eindelijk op de plek, waar hij zijn val weet. Daar remt

hij snel af en blijft sprakeloos staan.

In de donkerte van een groep pijnbomen ligt iemand op de grond. Iemand, die wanhopig worstelt om los te komen, maar dan weer machteloos in de sneeuw terugvalt en zo'n huilend geluid uitstoot, dat het Jack door merg en been dringt.

„Blijf doodstil liggen! Ik kom bij je!” roept hij en snel bukt hij bij de ongelukkige neer. Hij pakt zijn zaklantaarn en laat het heldere licht over het gezicht van de vreemdeling schijnen.

Dan klinkt er een nieuwe kreet. Nu van Jack. Kort en rauw stoot hij uit:

„Jij? Schurk, ben jij het?”

In een ogenblik heeft hij alles overzien. Een paar meter verder ligt een dode vos. De vos uit zijn klem. En voor hem ligt de dief, dezelfde man, die eens een machine onklaar maakte en zijn normale leven aan scherven brak.

Direct knipt Jack zijn lantaarn weer uit en veert overeind. Al zijn opgekropte haat en woede komen weer boven. Even staat hij zijn machteloze vijand aan te kijken. Dan draait hij zich om zonder een woord te zeggen en keert terug.

Achter hem barst een jammerend gehuil los, maar hij gaat door. Hij voert zijn snelheid op en het is of hij vlucht, weg, bij die schurk vandaan. Of... vlucht hij soms voor zich zelf?

Een feest... God... Liefde... Barmhartigheid? Hij heeft er immers mee afgedaan? Hij wel, ja...

Maar geen kwartier later wordt hij door Iemand tegengehouden en het is een sterke Hand, die dat doet. En dan komt er weer iets van vroeger boven. Misschien... misschien heeft ouwe Joe het toch wel bij het goede eind.

Jack blijft doodstil staan, een bewegingloze figuur in de onmetelijke oneindigheid van de Canadese bossen.

Dan keert hij wèèr terug. Haastig, alsof hij bang is, dat zijn zwarte gedachten het toch weer winnen zullen. Opnieuw knielt hij bij zijn vijand neer. Met vlugge bewegingen draait hij de klem los en bergt de sleutel weer op.

Kreunend valt John opzij, bevrijd van de in zijn been vretende ijzeren tanden.

Jack hijst hem overeind.

„Kun je staan?” vraagt hij schor, maar daar is geen sprake van. Hij zet John met zijn rug tegen een boom, knipt zijn lantaarn aan en begint in het licht daarvan zijn zakdoek om het gewonde been te knopen. Nauwelijks is hij daarmee klaar of de lamp begeeft het.

Hij hijst John opnieuw overeind.

„Sla je armen om mijn nek, dan neem ik je op mijn rug.” zegt hij.

Met veel moeite lukt dat en dan... dan begint de grote marteltocht. Hoe lang het duurt en hoe hij het kan? Jack weet het niet, maar hij zwoegt uren door. Eén ding blijft in hem vasthaken: Hij mag niet vallen, hij moet John naar de hut brengen. Het moet... het moet!

Half versuft sjouwt hij op het laatst verder. Waakt of droomt hij nu?

Wat is dat voor een licht opeens? Iemand grijpt hem bij de hand en voert hem verder.

„Ik kan niet meer,” hijgt Jack, maar het is een sterke Hand, die hem steunt.

En dan wordt het licht sterker. Hij staat in een grot, midden tussen een groepje verweerde mannen in. Die knielen neer en kijken vol eerbied naar een Kind, dat stralend rondkijkt.

„Bethlehem,” stamelt Jack, bevend van eerbied, en dan stort hij zijn hele hart uit. „Ik kan het niet. Ik heb hier mijn vijand op mijn rug, maar ik haat hem nog. Ik weet het

niet meer. Ik kan het niet . . . Ik . . ."

Maar het Kind kijkt hem bemoedigend aan en zegt:

„Dat kan ook niemand. Daarvoor ben Ik juist gekomen. Ik zal je last en je haat weg nemen. Ik ben ook voor jou gekomen.”

Dan is het weer weg en Jack strompelt verder, maar hij blijft het Licht zien.

Hoe lang martelt hij nog verder? Jack weet het niet, maar eindelijk doemen de omtrekken van de blokhut op en als hij die waggelend bereikt, valt hij met een zware bons voorover tegen de deur.

Als hij weer bijkomt, staat ouwe Joe over hem heengebogen. Hij giet hem wat brandewijn tussen de lippen en Jack slikt. Langzaam wordt alles weer helder en weet Jack weer, wat er gebeurd is.

„Waar is John?” is zijn eerste vraag.

„Daar,” zegt Joe. „Ik heb hem verbonden. Hij zal wel een poosje nodig hebben voor hij weer helemaal opgekalefaterd is.”

Even kijkt Jack naar zijn vijand, die met gesloten ogen in een hoek van de hut op wat dierenvellen ligt en dan begint hij te vertellen.

„Ja, en toen ging mijn lamp ook nog uit,” zegt hij, als hij vertelt, hoe hij Johns been wilde verbinden.

Joe trekt eens stevig aan zijn pijp en zegt dan:

„Uit? Ik geloof, dat jouw lamp weer aan is, Jack. En ik ben er blij om. Ik geloof, dat het morgen tòch Kerstfeest is. Ook voor jou.”

En dan steekt de oude trapper zijn ruige hand uit.

Jack begrijpt goed, wat ouwe Joe bedoelt met die lamp.

Er welt een blij gevoel in hem op. Hij strekt zich eens goed uit en valt dan in een diepe slaap.

„Moeder, nu heb ik het verhaal begrepen”

AN RUTGERS VAN DER LOEFF-BASENAU

Het was aan het einde van de grote oorlog en er gebeurden veel vreselijke en moeilijke dingen. Er was veel verdriet op de wereld en akelige narigheid, maar op de een of andere manier hadden de mensen, die zulke heel moeilijke dingen moesten doormaken, ook méér kracht. Ook was het wonderlijk, dat in zulke verschrikkelijke tijden toch allemaal nog gewóne dingen gebeurden. De kinderen kregen mazelen en waterpokken en de bof net als in gewone tijden en hun moeders hielden hen net als anders zo warm mogelijk en deden alles om hun genoeg te eten te geven. Ook waren de kinderen gewoon jarig en de moeders speelden het meestal nog wel klaar, die verjaardag écht te vieren. Natuurlijk niet met ijstaart of chocoladepudding, en ook

niet met erg mooie cadeaux. Misschien kreeg een klein meisje een wiegje dat moeder zelf tot diep in de nacht, als de kinderen al lang in bed waren, in elkaar getimmerd had, met een poppetje van denappels er in. Of een kleine jongen kreeg een speelgoed-hond, die moeder zelf van oude lappen had gemaakt. Maar het gekke was dat de kinderen in die tijd met deze geschenken meestal nog blijer waren dan met de dure, mooie cadeaux uit hun verwende tijd. O, een wónderlijke tijd was het! De vaders waren er meestal niet, ze moesten vechten, ergens ver weg, of ze waren gevangen of gevluht. Toch waren de mensen en kinderen niet altijd ongelukkig toen, dat moet je niet denken. Want ze konden in die tijd zoveel voor elkaar doen. En als je dingen voor elkaar doet, dan ben je gelukkiger dan wanneer alles netjes voor je klaar staat.

De kinderen over wie ik jullie een verhaal ga vertellen, zijn nu bijna grote mensen geworden, maar toen die moeilijke tijd van de oorlog er was, waren ze ongeveer net zo oud als jullie. In dat land waar ze leefden hadden ze eerst in het laatste jaar van de oorlog nog gewoon Kerstmis gevierd in hun eigen huis. Vader was wel weg, maar Moeder had het nog zo gezellig mogelijk gemaakt. Ze hadden appels gepoft en onder het kerst-boompje, dat met enkele rode appels en wat blauwe distelbloemen was versierd, lagen cadeautjes die Moeder zelf had gemaakt. Marjanneke kreeg een eigengemaakte pop en Walter een schrift, waarin Moeder foto's had geplakt van verre landen. Het was een

mooi schrift en het was een enige pop. Daarna vertelde Moeder, zoals zij ieder jaar deed, het Kerstverhaal van Jozef en Maria, die een plaatsje zochten in een herberg en nergens een plekje konden vinden, terwijl het toch zó nodig was. De kinderen luisterden, maar telkens sprongen hun gedachten naar andere dingen, want dit verhaal hadden ze nu al zo dikwijls gehoord en ze dachten dat ze het nu wel wisten. Ze gingen slapen ieder met zijn kerstgeschenk naast zijn kussen. Moeder keek op hen neer en dacht: „Dit zullen ze nooit weer zo beleven, een Kerstmis in eigen huis, want we zullen worden verjaagd.”

De mensen voelden toen namelijk al wat komen ging. Heel de landstreek waar zij woonden moest worden ontruimd, omdat de oorlog dichterbij kwam. Alle mensen moesten uit hun huizen weg. Begin januari begon het. Steden, dorpen en kleine gehuchten stroomden leeg. De mensen laadden het dierbaarste van wat ze bezaten op

karren, fietsen, in wat auto's, in kinderwagens, in manden en koffers en trokken weg, in grote, treurige groepen. Ze waren bang dat ze hun land nooit meer terug zouden zien. En dat was voor velen van hen waar.

Ook Walter en Marjanneke trokken met hun Moeder weg. Ze woonden in een kleine stad, en bijna heel die stad trok tegelijk weg. Eén grote karavaan was het van verdriete, bange mensen en kinderen, bang omdat ze niet wisten of ze daar verderop in het Westen welkom zouden zijn, bang omdat ze niet wisten of ze de lange zware tocht zouden kunnen volbrengen. Er waren zieke en oude mensen bij, veel vrouwen en heel veel kinderen, weinig sterke gezonde mannen.

Walter en Marjanneke begrepen er niet veel van, dat ze 's nachts nu meestal buiten moesten slapen. „Moeder, waarom gaan we niet ergens binnen en in een bed?”

„Er is op 't ogenblik nergens een bed voor ons. Dat komt later weer. Als we ergens zijn aangekomen waar we kunnen blijven,” zei Moeder.

„Moeder, waarom loopt die vreemde hond aldoor met ons mee?”

„Omdat wij nog genoeg bij ons hebben om hem eten te kunnen geven. Zijn eigen mensen hebben waarschijnlijk geen voedsel meer voor hem. Als wij straks ook niet meer hebben, zal hij wel weggaan.”

„Moeder, waarom hebben we straks niets meer?”

„Omdat we trekken door een verlaten streek waar niets meer te krijgen is.”

Maar soms vonden de vluchtelingen toch nog wel een akker met rapen of een veld met aardappelen; de eigenaars waren gevlucht, ze hadden niet alles kunnen meenemen. Boven kleine vuurtjes langs de kant van de grote weg kookten de mensen hun potjes. Ze aten soms dagenlang van een kleine voorraad koude gekookte aardappelen.

Eindelijk kwamen ze weer in een bewoonde streek. De oorlog was hier tamelijk ver vandaan en de mensen hadden niet hun huizen behoeven te verlaten. Ze leefden onder hun eigen dak en vonden dat heel gewoon. De vluchtelingen vonden dat al lang niet meer gewoon.

Marjanneke en Walter en hun moeder trokken samen met een andere familie, ze hadden samen ook nog wat koude gekookte aardappelen en klopten op een donkere, natte avond op de keukendeur van een flink huis.

„Mogen we hier misschien onze aardappelen opeten in uw keuken en ons wat warmen?” vroeg hun moeder aan de grote jongen die opendeed.

De jongen liep naar achteren en riep wat over vluchtelingen die naar binnen wilden. Toen kwam er een vrouw naar voren gelopen, zij zag er keurig uit, had een schoon schort voor en een rechte scheiding in het haar en ze zei:

„Beste mensen, wat denken jullie? Het is zaterdag en mijn keuken is net gedaan. Die moet ik schoonhouden voor de zondag. Goeiendag.”

Toen ze weer in het duister en in de kou op de grote weg liepen, zei Walter:

„Ik dacht niet dat de zondag dáárvoor was.”

„En als ik het vroeger wel eens gedacht heb, jongen,” antwoordde zijn moeder, „dan weet ik nu dat ik me heb vergist.”

Ze trokken door. Nog dagen. Toen werd Walter ziek. Hij kreeg koorts en gelukkig waren er mensen die plaats voor hem maakten op een wagen, die door een paard werd voortgetrokken. Een oudere vrouw ging lopen om plaats te maken voor de zieke jongen, en toen de vrouw niet meer voortkon, beval zij haar invalide zoon een kist, een schrijftafellamp en een mand met keukengerei van de wagen af te nemen en aan de kant van de weg te laten liggen. „Nu kan ik er tenminste weer op,” zei ze, „en als het

moet dat kleine meisje ook, want die ziet er ook naar uit dat zij ziek wordt."

Het was waar. Marjanneke werd ook ziek. Maar niet zo erg als Walter, die middenoorontsteking kreeg en veel pijn had.

In de eerste kleine stad waar ze kwamen, konden de kinderen niet verder. Moeder ging met hen naar een vluchtelingenbureau en daar kregen ze een adres op.

Het was tamelijk ver en moeilijk te vinden in een vreemde stad. De kinderen sleepten zich voort, om de beurt ondersteund door Moeder, die in haar andere hand een koffer droeg en op haar rug een zware rugzak met een dekenrol. Zij voelde zelf haar knieën knikken, maar ze zei niets.

Ze belden aan. De vrouw die hen opendeed keek lang naar de zieke kinderen, die op

hun benen wankelden en naar de zwijgende moeder, die haar alleen maar aankeek.

„Ja, ik heb me wel opgegeven voor het herbergen van vluchtelingen,” zei de vrouw, „maar twee kinderen die ziek zijn, kan ik niet nemen. Goedenavond.” De deur sloeg dicht.

Terug naar het bureau konden ze niet. Het was te ver. Marjanneke zwaaide op haar kleine benen die eerst zo dapper hadden gemarcheerd en Walter viel voorover op straat en krabbelde met hulp van Moeder weer overeind. Hij huilde.

„We gaan huis aan huis bellen,” zei Moeder, „en dan kán het niet lang duren of we vinden wel vriendelijke mensen.”

Ook Marjanneke snikte nu. Moeder belde aan het ene huis na het andere. Maar overal keken de mensen naar de koortsige kinderen. „Ze kunnen van alles onder de leden heb-

ben. Dat is gevaarlijk voor mijn eigen kinderen," zeiden sommigen. Anderen zeiden kort: „We hebben geen plaats voor drie." Weer een ander: „We hebben krek genoeg bedden voor onszelf."

„We vragen niet om bedden," zei de moeder van de kinderen. „Alleen maar om een hoekje van een kamer, waar we op de grond kunnen liggen. Ik heb zelf dekens op mijn rug. De kinderen moeten rusten, ze zijn ziek." Misschien gaan ze dood, dacht ze er achter aan, als ze in zo'n koude Februari-nacht buiten moeten blijven. Maar dat zei ze natuurlijk niet.

Eén keer waagde Marjanneke te zeggen: „Alstublieft, mevrouw!" Maar toen werd de deur zó haastig gesloten, dat zij het niet meer durfde.

Een grote boerenkar ratelde door de stille straat. De voerman keek naar het kleine groepje van een vermoeide vluchtelingenvrouw en twee huilende kinderen.

„Zoeken jullie onderdak?" riep hij.

De vrouw knikte alleen maar. Zij zakte bijna in elkaar van vermoeidheid. De kinderen keken naar hem op met grote glanzende koortsogen in weggetrokken, zieke gezichtjes. Ze konden hun snikken niet bedwingen, ook nu niet, nu ze weer hoop kregen.

Marjanneke wees naar haar broertje en zei met een piepstem: „Hij heeft zo'n pijn in zijn oor."

„Kom, kom," zei de man, die verlegen werd. „'t Is me toch wat, 't is me toch wat. Ik zal jullie in mijn wagen helpen en dan gaan we maar gauw naar moeder de vrouw. Maar het is buiten de stad, als jullie dat niet erg vindt."

De moeder van Marjanneke en Walter antwoordde niet eens. Zij lachte alleen maar zenuwachtig om het idee dat zij dat erg zou vinden.

Nog geen uur later lagen de kinderen op noodbedden op de grond. Ze hadden slappe warme kamillenthee gekregen en waren binnen vijf minuten ingeslapen. Met rode koortsige wangen lagen ze daar met hun hoofden op geruite slopen en Walter, met een dikke doek om zijn hoofd, kreunde in zijn slaap. Hun moeder zat in een schommelstoel en wilde waken, maar ook zij sliep in en zij werd pas wakker toen de boerenvrouw de volgende morgen een grote kom pap naast haar neerzette met drie borden en drie lepels.

„Dank u wel," was alles wat zij zeggen kon, maar haar hart stroomde over van dankbaarheid.

„Maar dit spreekt toch vanzelf," antwoordde de vrouw, die net als haar man verlegen was.

„Niet voor iedereen spreekt het vanzelf," zei de vluchteling zacht.

Toen zag zij dat Marjanneke klaar wakker was en met ernstige ogen naar haar lag te kijken. „Moeder," zei ze, „weet je nog wel van Kerstmis, en dat je ons het verhaal vertelde? Ik heb het nooit begrepen. Maar nu weet ik hoe het is van herberg naar herberg te gaan en nergens binnen te mogen komen. Ik zal later altijd alle mensen bij mij binnenlaten."

„God geve dat je dit nooit vergeet, kind," antwoordde haar moeder.

Maartjes gelukkige kerstfeest

MARIE SCHMITZ

(Voor de kleineren)

Het was een rare Kerstmis van Rikus en Maartje en, zo leek 't eerst wel, een nare Kerstmis, maar later toch juist een heerlijke.

Ze was helemaal niet blij, Maartje, toen ze die dag voor Kerstmis 's middags op schoppende voeten naar huis liep. En nu was 't nogal de eerste dag van de kerstvacantie! Maar die kerstvacantie kon haar helemaal niets meer schelen, want hoe kon je ooit een leuke vakantie hebben, als je kwaad was met je eigen vriendinnetje!

Maartje schopte een steen zo ver als hij vliegen wou, maar moest meteen naar de kap van haar regenjas grijpen, die de wind met woeste rukken van haar hoofd trok. Anders vond Maartje wind wel fijn, daar kon je zo echt mee vechten. Maar vandaag wou ze dat ze die wind een schop kon geven, net als die steen — ze moest er haast om lachen: de wind een schop geven! die schopte veel harder terug — maar vandaag was ze ook helemaal kwaad van binnen en dat kwam doordat ze kwaad op Hanneke was. En ze zei bij zichzelf dat Hanneke een náár kind was. Natuurlijk vond ze dat niet echt, maar dat wist ze zelf niet eens.

Maartje trok de kap van haar jas vaster over haar hoofd en stopte al haar haren eronder. Geen haartje erbuiten. Dat haar, dat haar . . . daar kwam 't nou juist allemaal van.

Ze had vanmorgen helemaal geen zin gehad in haar gewone vlechtjes, die twee gekke, korte, dikke staartjes met 'n strik eraan. Ze had het mooi geborsteld en gekamd en de punten om haar vingers tot een krul gedraaid en het toen gewoon los laten hangen. Zo was ze dan beneden gekomen. Moeder had niets gezegd, alleen maar gekeken, erg gekeken. Moeder zei eigenlijk nooit wat als je eens anders deed dan anders, ze vond dat je zelf maar moest ondervinden, of het goed was of niet.

En als het nu maar niet zo schrikkelijk hard gewaaid had en als ze maar niet zo laat was geweest, zodat ze moest hollen . . . dan was het best mooi blijven zitten! Nu was 't een beetje in de war gewaaid, vreselijk jammer, en een kammetje had ze natuurlijk niet bij zich. En toen, op school, was Hanneke in de lach geschoten en had geroepen: „O kind, wat zie jij er komiek uit! Net Polletje Pukkel met de pruik! En Polletje Pukkel was een vies oud wijfje dat zich nooit waste. En toen was Maartje kwaad geworden, wat ze eigenlijk al wás door al die tegenspoed en ze had vinnig gezegd, dat Hanneke maar naar haar eigen hoofd moest kijken, dat was ook zoveel moois niet, met die pieken en punten, en wie had er nou 'n groene strik in z'n haar, een gróéne! Ze had 't fijn gevonden al die nare dingen te zeggen en Hanneke had niemendal terug gezegd, maar ze keek zo . . . zo . . . nee, kwaad niet, veel akeliger dan kwaad. En toen hadden ze helemaal niet meer naar mekaar gekeken. En ze zouden nooit meer naar mekaar kijken . . . vast en zeker keek zij Hanneke nooit meer aan.

En toen wou Maartje weer een fikse schop tegen een steen geven, maar daar ging ze bijna ondersteboven, want ze was juist de hoek omgeslagen van het landwegje, dat naar de dijk liep waar ze woonde, en daar kreeg de wind haar te pakken en blies haar vooruit, of ze een veertje was en hij bulderde in de bomen om er bang van te worden. Thuis slipte Maartje maar gauw naar boven en kamde haar haren uit de war — dat ging nog zo makkelijk niet — en ze bond er nu maar een lint omheen. Moeder zei alweer

niets, ze had het druk met het eten, maar het was net, of ze stiekum een beetje lachte. Maartje vond zichzelf een vreselijk ongelukkig kind. Ze keek helemaal niet naar het kleine Kerstboompje, dat Vader gister al had meegebracht en waar Moeder de kaarsjes en de zilveren slingers in gedaan had. En ze deed kribbig tegen Rikus, die zeurde en verdrietig was omdat Fikkie weg was. Fikkie liep immers zo dikwijls weg en dan kwam hij altijd vanzelf weer terug. „Je bent een prutsjongl!” zei ze kwaad. En toen kreeg ze een kleur, ze voelde Moeder kijken, en Rikusje was nog pas vijf, vier jaar jonger dan zij.

„Ga je vanmiddag nog naar Hanneke?” vroeg Moeder, toen ze gingen eten.

„Neel!” zei Maartje kort en hard en ze keek niet op van haar bord. Moeder vroeg niet verder, maar die had nu natuurlijk al genoeg begrepen.

„Ik zou maar thuis blijven met die storm,” zei Vader en hij keek bezorgd naar buiten, maar dat zag Maartje niet.

Na 't eten hielp ze Moeder met afwassen, met een strak gezicht en boze ogen. En er werd geen woord gezegd. Maar toen ze bijna klaar waren, zei Moeder opeens, zomaar voor zich heen:

„Kwaad zijn is erg dom. Maar kwaad zijn op iemand van wie we houden is nog slecht ook. Dat is eigenlijk zoïets als verraad. Want van mekaar houden, dat is het mooiste en heerlijkste wat er is. En nooit voelen we dat beter dan met Kerstmis.”

Ze wachtte even, of Maartje wat zeggen zou. Maar Maartje, dat koppige kind, klemde alleen maar haar lippen wat stijver op mekaar.

Ze ging die avond maar vroeg naar bed, gelijk met Rikus, omdat toch alles zo naar was. Maar ze kon niet dadelijk slapen en in 't donker lag ze te luisteren naar het razen van de storm en dacht aan Fikkie, die nog niet was thuis gekomen. Ongemerkt sliep ze in. Het was pikdonker, toen ze later wakker schrok; Moeder stond aan haar bed.

„Kom er gauw uit en kleed je aan. Gauw maar.”

Ze was nog tuitelig van de slaap, maar ze hoorde hoe de storm bulderde om het huis en was meteen klaar wakker. „Is 't hoog water?” vroeg ze, want dat gebeurde wel meer, dan kwam het water hoog tegen de dijk, waar hun huisje stond en later zakte het dan weer weg. „Ja,” zei Moeder, „erg. Maak maar gauw voort.”

In 't donker probeerde ze naar buiten te kijken; ze zag de glinstering van het water al bijna boven aan de dijk. Toch waren ze nog niet bang, Maartje en Rikus; het was immers wel eens meer hoog water geweest. Maar Vader bracht van alles naar boven; zou het water dan in huis komen? „Misschien wel,” zei Vader. Maartje nam Piet-de-Poes, die op een stoel lag te slapen; o, dat nu juist Fikkie er niet was!

„Naar boven!” zei Vader. „Vooruit!”

Nu zaten ze op het zoldertje, met jassen aan en dekens om zich heen. Moeder had Rikus op haar schoot, en Maartje Piet-de-Poes. Ze moest almaar denken aan Fikkie, die nu daarbuiten in al dat vreselijke water was. Het stond nu al beneden in de kamer; daar zou je al niet eens meer in kunnen. Vader had een lantaarn aangestoken en voor het zolderraam gezet. „Dan zien ze ons,” zei hij, „en kunnen ze ons misschien met een boot komen halen.”

Maartje wist niet dat een nacht zo lang kon duren. Soms sliep ze een beetje en ze kreeg het koud. Maar nu schrok ze op van Vaders stem:

„Daar komen ze! Daar komen ze! Ik zie een schuit hierheen komen.”

Maartje stond meteen op haar voeten. Ze beefde, misschien van de kou, misschien van de opwindning. Het begon juist een beetje licht te worden. Ze keek naar buiten. O, vreselijk was dat, niets dan water zover je keek, een paar bomen staken er bovenuit. Hier

stond het bijna tot de zolderverdieping. Alleen ginder, de hoge dijk, waar het huis van Hanneke stond, daar was het nog boven het water.

Nu was de schuit dichtbij. Er zat een jonge soldaat in, die roeide en nog een man. En laat die man nou Hannekes vader zijn! Maartje wou wat roepen, maar het was opeens zo raar in haar keel, ze kon helemaal geen geluid geven.

Eén voor één, Vader 't eerst, kropen ze uit het raam en zo de schuit in. De soldaat, die groot en sterk was, ving hen op. En Piet-de-Poes, die 't vlugst was, sprong er vanzelf al in. „O, gelukkig, gelukkig...” fluisterde Moeder, met haar armen om Rikus en Maartje heen, en de tranen liepen zomaar langs haar wangen. Ja, je kunt ook van blijdschap en dankbaarheid huilen. Het was net een droom, zo vreemd en wonderlijk, vond Maartje. Bij Hannekes huis moesten ze nog door het water. Maar de soldaat en Hannekes vader hadden waterlaarzen aan en voor Vader lag er een paar in de schuit. Hannekes vader nam Maartje in zijn armen met Piet-de-Poes erbij. Vader nam Rikus op, en die jonge sterke soldaat zou wel voor Moeder zorgen.

„Ziezo,” zei Hannekes vader toen hij in de gang zijn vrachtje neerzette, „hier zijn jullie dan, veilig en wel.”

Daar kwam ook Hannekes moeder en Frieda, haar grote zus en Jip en Jil, de broertjes. En daar achteraan kwam Hanneke zelf. En wat had Hanneke daar in haar armen? Eigenlijk merkten ze het pas toen ze de bekende blaf hoorden...

„O Fikkie, Fikkie!” juichten ze en ze gingen op hun hurken zitten, Rikus en Maartje, om hem op te vangen. Maar Fikkie holde uitgelaten van de een naar de ander en wist niet wie hij 't eerst begroeten zou.

„Die vonden we in de vroegte, zwemmende,” vertelde Hannekes vader. „Gelukkig konden we hem oppikken en toen hebben we

hem bij de kachel te drogen gezet.”

Wat was het nu goed en heerlijk, zo allemaal bij mekaar in de warmte en de veiligheid. Iedereen was vrolijk, iedereen was blij. Hannekes vader vertelde van nog meer mensen die ze met de roeiboort uit hun huizen waren wezen halen, en Maartjes moeder zei, dat dat ogenblik toen ze de schuit zagen komen zo iets heerlijk en gelukkig was, dat ze er al de zorgen en angsten om vergeten kon.

Maar Maartje was niét blij. Die zat daar maar stil en strak voor zich uit te kijken. En dat was niet omdat ze nog boos was, stel je voor, dat ze nu nog boos zou zijn! Het was juist omdat Hanneke zo gewoon deed, zo gewoon lief, net of er niets gebeurd was, net of zij, Maartje, niet al die lelijke akelige dingen tegen haar gezegd had. En Maartje durfde niet eens goed naar Hanneke kijken . . . Als je je ook zo benauwd voelt vanbinnen, van verdriet en . . . en van schaamte, als je jezelf zo'n akelig kind vindt, en het allemaal wel zou willen zeggen . . . Maar hoe kun je zoiets nou zeggen? Daar zijn helemaal geen woorden voor.

Al heel vroeg, dadelijk na boterham eten, werd de kleine kerstboom aangestoken. „Want,” zei Hannekes moeder, „we moeten allemaal vroeg naar bed na die vreselijke nacht. Maar we moeten toch merken dat 't Kerstfeest is.”

„Ja, juist nu,” zei Maartjes moeder, „omdat we allemaal gered zijn.”

„En omdat we anderen hebben mógen redden,” zei Hannekes vader, en hij wreef zich vergenoegd in zijn handen.

„En omdat Fikkie ook ge . . . gered is,” zei Rikusje, naast Fikkie die op 't hardkleedje lag te slapen, en Rikusje zelf sliep ook haast.

„Fijn, dat Fikkie hier was, hè?” zei Hanneke zacht tegen Maartje. Ze keken mekaar recht aan en opeens kon Maartje 't zeggen, terwijl ze verlegen aan Hannekes jurk plukte: „Zeg, ik was niet echt kwaad op je gisteren... Ik... ik... daar meende ik niks van.”

„Nou, ik toch zeker ook niet, vanzelf,” zei Hanneke. En toen lachten ze allebei en ze zeiden niets meer, maar dat hoefde dan ook niet.

En toen zat Maartje met haar hand in die van Hanneke en luisterde stilletjes naar het zingen, al die fijne kerstliedjes, van de herdertjes, en de Stille Nacht en In de mensen een welbehagen. Friedje had zo'n mooie heldere stem. Maar Maartje had geen zin om mee te zingen, ze was nu toch wel moe, maar ze voelde zich zo gelukkig. En terwijl ze naar Moeder keek die juist Rikusje op haar schoot trok, dacht ze weer aan wat Moeder had gezegd, dat 't zo heerlijk was om van mekaar te houden en dat je dat nooit zo goed voelde als met Kerstmis, en terwijl ze eens diep zuchtte van pure gelukzaligheid, viel Maartje, met haar hoofd tegen Hannekes schouder, zoetjes in slaap.

Het gevecht om Kerstmis

JOHAN WINKLER

Het is al heel, heel lang geleden, dat er vrijwel geen vacantie was, of we gingen naar Grootvader en Grootmoeder in dat kleine dorp aan de rivier. Twee keer overstappen, en telkens was het een kleiner treintje, en telkens reed het langzamer. Het laatste treintje was zelfs eerder een trammetje, een stoomtrammetje dan, zó langzaam reed het. Nu eens langs de weg en dan dwars over de weg, maar dan ging er op het oude locomotiefje een bel, om die doodenkele boerenwagen, die er misschien net aankwam, te waarschuwen.

Twee keer overstappen, wat een reis! Ze duurde wel drie uur, maar dan was je er ook. Vlak bij Grootvaders huis, schuin aan de overkant, want daar was voor het hele dorp de halte. Stel je voor, dat die halte ergens anders geweest zou zijn dan dáár, vlak bij het huis van Grootvader! Stel je voor! Want Grootvader was de burgemeester van het dorp. Hij was daar de machtigste, de hoogste, en wij, zijn kleinkinderen, vonden het heerlijk om met hem te wandelen, omdat ieder die we tegenkwamen zo beleefd z'n pet of z'n hoed afnam. Grootvader kende ze allemaal en dan maakte hij een praatje met ze. Over het weer, over het land, over de rogge en over de koeien en hij had overal verstand van, hij wist het soms beter dan de boeren zelf: wat ze moesten doen als het al te nat of al te droog was of als er een ziekte was onder het vee.

Och, het was maar een klein dorp, daar aan die rivier, maar in dat dorp was Grootvader de baas. „Ik kan voor die vijfhonderd mensen hier net zoveel doen als meneer Van Leeuwen voor die vijfhonderdduizend van hem, en misschien zelfs meer!” zei Grootvader altijd.

Meneer Van Leeuwen, dat was de burgemeester van Amsterdam, en meneer Van Leeuwen was iets heel bijzonders: als de koningin op bezoek was, droeg hij zelfs een gouden sabel en een steek. „Aan die onzin hoef ik gelukkig niet mee te doen,” zei Grootvader. Nee, die was met zijn vijfhonderd mensen best tevreden. Meer verlangde hij niet. Hij woonde er best in dat dorp en hij had het er goed en ze hielden allemaal van hem.

De kinderen ook!

Dat konden we wel merken, als we met ons drieën, m'n zusje, m'n broertje en ik, met Kerstmis óók bij Grootvader en Grootmoeder mochten logeren. Met Kerstmis was het in Grootvaders huis altijd groot feest. Dan werden de kinderen van de hoogste twee klassen van de dorpsschool, soms waren er dat wel vijftien, uitgenodigd om het Kerstfeest te komen vieren. Wat bracht dat een werk voor Grootmoeder mee! Maar ik heb haar daar nooit over horen mopperen. Zij was altijd blij en vrolijk en opgewekt. Zij praatte niet veel, want dat deed Grootvader al genoeg, zei ze. Maar des te meer dééd ze, en alles wat ze deed, was lief en was goed. Als ze zo'n hele dag voor Kerstmis met het ene dienstmeisje in de weer was geweest, dan was de burgemeesterswoning in een echt paleis herschapen. De tussendeuren wijd open. Voorkamer en achterkamer één grote ruimte. Alle meubels zoveel mogelijk weggeruimd. En een reus van een kerstboom. Papieren slingers langs de muren. En dennegroen om alle schilderijen heen. De piano dicht bij de kerstboom geschoven.

Het feest kan beginnen! 's Avonds precies half acht komen de schoolkinderen; ze ma-

ken op de gang nog groot lawaai, maar als ze de grote kamers binnenkomen en de boom met de lichtjes zien, zijn ze eensklaps doodstil en ze kijken met open mond en open ogen naar al dat moois en heerlijk. Wij, mijn broertje en mijn zusje en ikzelf natuurlijk ook, want toen, lang geleden, was een kerstboom nog iets zeldzaams, helemaal niet iets gewoons. En dan speelt meester, die natuurlijk meegekomen is, op de piano en we zingen allemaal mee en Grootvader vertelt het Kerstverhaal, dat erg oud is, en toch is het altijd weer nieuw, zegt hij, en dan wordt er nog eens gezongen en chocola gedronken en koek gegeten en tenslotte krijgt ieder een boek en een grote zak lekkers.

Ja, die dure boeken en dat dure lekkers, dat was het enige waar Grootmoeder wel eens over mopperde: dat dat zo duur was en zoveel kostte, want Grootvader moest dat allemaal zelf betalen, heel dat geweldige, grote feest. Maar dan klopte Grootvader haar maar wat op haar schouder:

„Het moet nu eenmaal, Moeder, zo'n oude, oude gewoonte van hier in het dorp mag je niet zomaar afschaffen." En omdat je zo'n oude, oude gewoonte niet zomaar af mag schaffen, daarom was het elke kerstvacantie, als wij kwamen logeren, weer feest in die twee grote kamers van het burgemeestershuis. Feest met een kerstboom en met meester aan de piano en met een oud verhaal, dat tegelijkertijd nieuw was en met chocola en aan het slot een cadeau voor allemaal.

Niet alleen kerstbomen waren in die tijd iets zeldzaams. Ook auto's waren dat. Als er dan ook een automobiel — zo noemde je ze toen — in het dorp kwam, liep iedereen uit om er naar te kijken. Op zekere dag verscheen er zelfs een heel grote! De meester heeft het mij later zelf verteld, hoe ongelukkig het meteen die eerste dag al liep. Met die auto. En met die meneer Alterijck, die er in zat. Een heel erg rijke heer was dat blijkbaar. Want wie kon er anders in die tijd zo'n peperduur ding op na houden? Een auto met een chauffeur nog wel!

De chauffeur in een grote witte bontjas en de auto blinkend van de koperen lantarens, — zo kwam het geval de dorpsstraat inrijden op een regenachtige dag in het voorjaar. En een modder, dat er door dat vehikel in het rond gespat werd! Maar die chauffeur op de open bok en meneer Alterijck achterin trokken zich daar niets van aan. Die reden maar, sneller dan zelfs een rijtuig met twee paarden rijden kon. En de modder spatte maar in het rond, en wie niet haastig op zij sprong, kwam van onder tot boven onder het vuil te zitten. Grootvader bijvoorbeeld! Want die liep net door de dorpsstraat, toen het gevaarte daar aan kwam zetten. Natuurlijk, Grootvader had ook opzij

kunnen springen, maar dat *doet* een burgemeester nu eenmaal niet. En dus kwam hij onder de modder te zitten.

Je weet, vertelde meester mij later, hoe Grootvader was. Een beste man, maar opvliegend en ik heb hem dus nooit zo nijdig gezien als toen. Hij stond daar midden in de straat dat stinkende ding na te kijken en hij hief zijn wandelstok dreigend in de hoogte en ik zag hem hoe langer hoe roder worden. En ja, voegde meester daar aan toe, als jouw grootvader zich toen niet herinnerd had, dat hij de burgemeester was, en zich dus waardig had te gedragen, dan zou hij die meneer Alterijck vast en zeker een heel erg lelijk woord hebben achterna geroepen. Maar je grootvader beheerste zich.

Ja, Grootvader beheerste zich. Maar van dat ogenblik af aan waren ze elkaars vijanden: Grootvader en die mijnheer Alterijck, die hem dat modderbad had bezorgd. Vijanden? Was die mijnheer Alterijck, die rijke automobilist, dan niet heel ergens anders vandaan dan van ons dorp? Dat was ook zo, maar toen hij daar met dat ongewone, peperdure voertuig verscheen, was het om die oude buitenplaats te kopen aan de overkant van de rivier. „Het kasteel” noemden ze dat vervallen huis. Iets van een kasteel had het ook, met die lange oprijlaan en de drooggevalle gracht om het huis en met de torentjes op alle vier hoeken van het dak. Als je bij Grootvader voor het raam stond, keek je daar allemaal op uit: op „het kasteel” aan de overkant van de rivier.

„Dat er nou nooit eens iemand komt om het te kopen en het behoorlijk op te knappen,” hoorden we Grootvader dikwijls zeggen. En dan liet hij er op volgen, hoe zonde en jammer het was, dat het kasteel nu al vijftien jaar leeg stond en dat het dus elke dag meer geld zou kosten om er nog eens een behoorlijk huis van te maken. „Jammer, jammer,” bromde Grootvader dan.

En toen kwam dan eindelijk de man, die het kasteel kocht en die het liet opknappen. Mijnheer Alterijck! Mijnheer Alterijck van de automobiel! Een grote, forse, gezette man, die, als hij niet in zijn blinkende open auto zat met een grote reisdeken over zijn benen, alleen maar hijgend en proestend en puffend over straat kon lopen, zó dik was hij. „Een walg van 'n vent,” mopperde Grootvader, die altijd de andere kant opkeek als hij hem tegenkwam en dat was, omdat hij hem die modderspatten maar niet vergeven kon.

Mijnheer Alterijck trok zich van Grootvader niets aan. Wat had hij met die brommerige burgemeester van dat boerendorp te maken! Mijnheer Alterijck haalde timmerlui en metselaars naar het dorp en nog voor de zomer goed en wel om was, was het oude kasteel in volle glorie herrezen. Wat een pracht! Witte kiezelstenen in heel de lange oprijlaan. Op de vier torentjes koperen windvanen, die al net zo blonken als de lantarens op mijnheer Alterijcks automobiel. Het hele huis wit geschilderd. In de gracht rondom het huis weer water. Wat een pracht! En het mooiste van al was die huisknecht in z'n gestreepte jasje, die op het bordes verscheen om z'n hijgende meester uit de auto te helpen. Daar keek het hele dorp z'n ogen naar uit en de schooljeugd het meest. Uit de verte natuurlijk. Want niemand waagde zich verder dan het begin van de oprijlaan. Stel je voor, dat je over die witte kiezelstenen zou lopen. Nee, dat durfde er géén.

En zo werd het winter. De eerste winter, dat meneer Alterijck op het dorp en in het kasteel woonde. Kerstmis naderde en toen de kerstvacantie begonnen was, gingen wij weer bij Grootvader en Grootmoeder logeren. Heerlijk! De treinreis! En tweemaal overstappen! En tenslotte weer het gezellige stoomtrammetje met z'n schokkende,

zwaaiende locomotiefje, dat dan eindelijk vlak voor Grootvaders huis stil stond. En ja, daar stond Grootvader al op de stoep. Die goeie, goeie Grootvader. Wel eens brommerig en mopperig, maar altijd vlak daarop toch weer vrolijk en vol dwaasheden. „Ha, zijn jullie daar weer!” riep hij, maar ik voelde meteen al, dat er iets met hem was. Zijn stem klonk anders dan anders. Lang zo vrolijk niet, lang zo ondeugend niet. Maar, dacht ik, misschien vergis ik me, en ja, het was toch allemaal als van ouds. Eerst de begroeting met Grootmoeder, die alweer wat witter en kleiner was geworden dan de vorige keer, en dan allemaal naar Grootvaders kantoortje links bij de voordeur. En daar moesten wij drieën, mijn zusje, mijn broertje en ik, ieder op z'n beurt op dat vaste plekje bij de deur gaan staan om ons te laten meten. Want dat hield Grootvader precies bij Zijn potlood boven ons hoofd en dan een streepje op het behang: alweer een stuk hoger dan de vorige keer. Maar terwijl die meetpartij anders altijd met stoeien en plagen gepaard ging, verliep het nu allemaal erg stil en kalm. Er was dus toch iets met Grootvader. Maar wat? We durfden het hem zelf niet vragen. En we durfden het Grootmoeder ook niet vragen. Wat was er toch?

We zouden het gauw genoeg te weten komen. Janneke, Grootmoeders dienstmeisje, vertelde het de volgende ochtend fluisterend aan mijn zusje, die haar met het aardappelschillen zat te helpen: meneer Alterijck van het kasteel had Grootvader voor „oude bok” uitgescholden en Grootvader had „O.Weeër!” tegen hem geroepen, zo maar op het postkantoortje, waar ze tegen elkaar op waren gebotst, toen Grootvader en meneer Alterijck allebei tegelijk naar het loket wilden lopen om postzegels te kopen, en toen was dominee, die er gelukkig ook net was, tussenbeide gekomen en zo was het gelukkig bij die paar wóorden gebleven. Maar wel had meneer Alterijck Grootvader nog nageroepen, dat hij hem wel krijgen zou, en waarméé, dat was nu gebleken, vertelde Janneke. Want nu het tegen Kerstmis liep, had die dikke meneer Alterijck de kinderen van de hoogste twee klassen óók uitgenodigd voor het kerstfeest. Kerstfeest bij hem. Op het kasteel. En op precies dezelfde avond. Ookom half acht. En dát zou me een feest worden. Heel het dorp was er vol van. Er werd al van alles over verteld. Dat ieder kind een horloge zou krijgen en niet maar zo'n vroom prutsboek, en dat er muziek zou zijn uit een pathéfoon en nog een heleboel dingen meer. En ja, de ouders van de kinderen mochten meekomen en ze zouden bier krijgen en dat had bij Grootvader nu eenmaal niet gekund, al was het alleen maar vanwege de ruimte in die twee kamers. Dat wist Janneke dus allemaal te vertellen. En ook, dat Grootvader heel koppig zijn kerstfeest tòch ging houden. Hij had de kinderen óók uitgenodigd, net als andere jaren. Maar of ze zouden komen? Geen mens, die het geloofde!

De mensen die het niet geloofden, kregen gelijk. Er kwam die Kerstavond bij Grootvader niemand. Alleen de meester. En toen die binnenkwam, kreeg Grootvader tranen in zijn ogen. Maar van de kinderen kwam er geen. En toch was alles net zo voorbereid als andere jaren. Daar had Grootvader op gestaan. Je bent nu eenmaal burgemeester of je bent het niet. En een goede, oude, oude gewoonte moet je handhaven, al komen er ook duizend van die oorlogswinstmakers, van die O.Weeërs, als meneer Alterijck, die jou voor „bok” durven uitschelden. Zo maar in het postkantoor. En die jou met modder volspatten. Zo maar in de dorpsstraat. Grootmoeder en Janneke waren dus aan het werk gegaan. Alle meubels werden weer opzijgeschoven. De papieren slingers van vorig jaar werden van zolder gehaald en langs de muren opgehangen. De boom versierd, de piano bij de boom geplaatst. De boeken voor de kinderen van de hoogste twee klas-

sen lagen onder de boom. Alles was klaar. Maar de kinderen kwamen niet. Alleen meester kwam. En alleen wij drieën waren er, omdat wij nu eenmaal Grootvaders kleinkinderen waren. En Grootvader zelf? Die deed eerst, of er niets aan de hand was. Hij vertelde het Kerstverhaal, zoals alle andere jaren en net als andere jaren zei hij, dat het een heel oud verhaal was, maar toch altijd nieuw, en hij zong de kerstliederen mee, toen meester aan de piano ging zitten, maar je merkte dat er iets aan die stem van hem haperde. Vroeger hoorde je hem boven al die kinderen uit, maar nu hoorde je hem haast niet, zo zachtjes zong hij. Maar misschien kwam dat alleen maar, omdat hij er met zijn gedachten niet bij was en aan dat andere feest dacht, aan de overkant van de rivier, in het kasteel. Ons feest, dat eigenlijk niets feestelijks had, was gauw afgelopen. Meester scheen blij te zijn, dat hij weg kon gaan. We keken hem voor het raam na, hoe hij het bruggetje over de rivier overging, de kant van het kasteel op. Zou nu zelfs meester nog naar dat gedoe van meneer Alterijck gaan, vroegen wij ons af. Maar Grootmoeder, die onze gedachten scheen te raden, zei: „Nee, hij gaat alleen maar even kijken.” En dat was ook zo. Na een poos kwam meester terug. In die tussentijd had Janneke de kaarsen van Grootvaders Kerstboom maar uitgeblazen en de tussendeuren dichtgeschoven. Met ons allen zaten we in de voorkamer, toen meester binnenkwam. Ja, hij was er even geweest. Het halve dorp was er. En meneer Alterijck schonk maar bier. Het kon niet op. En er was een boom van geweld. En die draaide steeds maar rond, want daar hadden ze iets op verzonnen. En terwijl die boom ronddraaide — ja, ik hoor het meester nog zeggen — terwijl die boom ronddraaide, net zo dronken als de rest, speelde de pathéfoon aan één stuk door „Piet Hein.”

Piet Hein! Toen meester dat zei, begon Grootvader ineens te lachen. „Piet Hein!” riep hij maar, „Piet Hein!” Het was akelig om te horen, zo raár als Grootvader daarbij lachte. En het was nog akeliger om te zien, hoe dat lachen ineens in huilen overging. „Piet Hein!” huilde Grootvader maar, „Piet Hein!” En toen bracht Grootmoeder ons naar bed. Heel rustig, lief en kalm, zoals ze altijd was.

En toen? Toen liep alles toch nog goed af. Nee, niet voor mijnheer Alterijck. Die zat nog maar een kort tijdje op zijn kasteel. Een „O.Weeër”, had Grootvader hem genoemd. Dat betekende, dat hij oorlogswinst gemaakt had en och, zo in de jaren 1914 tot 1918 ging dat soort winst even snel verloren als het gemaakt werd. Mijnheer Alterijck moest

eerst zijn blinkend koperen automobiel verkopen en toen het kasteel. Daar kwam na een tijdje een meisjeskostschool. Nee, met mijnheer Alterijck liep het bepaald niet goed af. Het volgend jaar werd er geen feest meer op het kasteel gevierd. Geen draaiende boom meer, geen bier meer en geen Piet Hein.

En och, niemand vond dat eigenlijk jammer. Achteraf hadden ze allemaal wel gevoeld, dat het die avond toch niet bepaald een *goed* feest was geweest. De een na de ander waren ze dat Grootvader ook komen vertellen, de ouders en de kinderen, en of hij het ze maar vergeven wou! En dat heeft Grootvader toen maar gedaan en het volgende Kerstfeest werd weer in de burgemeesters-

woning gevierd, helemaal als van ouds. Met de grote kerstboom en met meester aan de piano en de kinderen van de twee hoogste klassen en met Grootvader, die het oude Kerstverhaal vertelde, dat toch altijd weer nieuw is. Het was allemaal net als vroeger, behalve dat ene ogenblik, toen Grootvader vlak na dat verhaal nog iets zei.

„Laten we samen even aan die mijnheer Alterijck denken,” zei hij, „die 't nu misschien wel moeilijk heeft en die alles kwijt is . . . we hadden misschien toch heel anders tegen hem moeten zijn . . . ik bijvoorbeeld . . . toen ik in dat postkantoor terugschold . . . dat hij me onder de modder spatte en uitschold heb ik hem vergeven . . . ik hoop nu alleen maar, dat hij 't mij óók doet . . .”

Toen Grootvader dat gezegd had, was het even heel erg stil. Maar toen riep hij zelf vrolijk: „En nu de chocola!” en daar kwamen Grootmoeder en Janneke al met de dampende ketel binnen!

Het kerstlam Emanuel

CLARA DE GROOT

De juffrouw van de Zondagsschool in Ganzingaweide begreep er niets van. Waar bleven de kinderen toch? Alleen klein Annetje zat zoet in de klas om haar gezelschap te houden en verder waren de banken allemaal leeg. De drie Koningen, die juf op het flanelbord had gezet, keken er sneu van. Maar eindelijk kwamen ze toch opdagen, Hendrik en Margrietje, de twee bollebozen van de klas, voorop. Ze liepen als hazen.

„Maar jongens,” zei de juffrouw, toen ze hijgend en met rode wangen het lokaal binnenkwamen, „hoe komen jullie zo laat?”

„Juf,” zei Margrietje, en haar ogen straalden, „Juf, bij de koster zijn twee lammetjes geboren. Zulke schatjes!”

Juf kon haar oren niet geloven.

Lammetjes, nù? Twee dagen voor Kerstmis? Lammetjes werden toch altijd in het voorjaar geboren?

„Ja, Juf,” riepen er een paar tegelijk. „Het is heus waar. Heus waar.”

„En, Juf,” zei Hendrik, en hij stotterde een beetje van opwinding, „eèn lammetje is

er over. Het grote schaap wil niks van hem weten."

„En nou wordt het straks weggegeven," viel Margrietje in, „maar de koster weet nog niet aan wie."

„Natuurlijk aan een jongen of een meisje, dat er heel goed voor wil zorgen," meende de juffrouw.

Ja, dat dachten ze ook. Een ogenblik keken ze allemaal heel ernstig.

„Het lammetje moet eerst met een zuigfles gevoed worden," wist Sietske.

„O, ik heb wel een poppenzuigfles," zei Sjoukje ijverig.

Maar haar vriendinnetje Mattie lachte haar uit.

„Een poppenzuigfles, daar kan lang niet genoeg in, kind. Is het niet zo, Juf?"

Maar voordat Juf antwoord had kunnen geven, zei Margrietje al:

„Wij hebben nog wel een zuigfles van ons broertje. Ik hoop, dat ik het lammetje krijg."

„Maar ik wil het ook wel graag hebben, Juf," riepen wel vijf, zes stemmen tegelijk.

Wie zou het lammetje van de koster krijgen?

Bedrijvig schoven de kinderen in de banken. „Zijn ze er allemaal?" dacht de juffrouw.

Eens even kijken. Ja, ze waren er allemaal, behalve Tini.

Tini kon niet lopen, de stumperd; ze werd altijd door haar moeder in een rolstoel gebracht, maar soms had Moeder geen tijd . . .

Tini moet nodig een wagentje met armbeweging hebben, dan kan ze zich zelf redden, dacht de juffrouw. Maar zo'n wagentje kost veel geld en de ouders van Tini waren arme mensen. Er moet wat op gevonden worden, meende Juf. Ze moest er vanavond, wanneer ze rustig alleen thuis was, maar eens goed over denken.

In de klas was nog wat geschuifel en gepraat. Toen werd het stil en zij baden. De drie Koningen op het flanelbord luisterden ernstig toe.

Na het gebed zei Juf: „Laat nu maar eens horen, dat jullie je kerstliedjes goed kent." En ze zongen van „De herdertjes in 't veld", van „De drie Koningen" en ze zongen Maria's Moederlied. Daarna ging de juffrouw vertellen. Het was een erg mooi verhaal, maar de kinderen luisterden maar met een half oor. Want hun gedachten waren bij het lammetje.

Wie zou het krijgen?

Elk voor zich overwogen ze hun kansen.

Ik mag het vast niet hebben, dacht Sjoukje verdrietig. Wij wonen immers zo klein: wij hebben niet eens een tuintje.

Hendrik was ook bang, dat Vader en Moeder nee zouden zeggen. Hij had immers al zoveel dieren. Er was geen plaats voor nog meer. Maar als hij Akke, zijn tamme kraai, nu eens weg deed? Akke had een groot hok, daar kon het lam dan wel in. Best. Misschien dat dan . . . Hoopvol keek hij naar de drie Koningen, die, met hun prachtige gewaden losjes om zich heen, naar de ster boven hun hoofden tuurden. Hij zag het lam al in Akkes hok. Maar het volgend ogenblik wierp hij dit plan ver van zich. Akke weg doen! Hoe kwam hij er bij? Dat ging toch niet!

Nee, dat gaat ook niet. Als je een dier eenmaal hebt, kun je het niet zo maar weer aan de dijk zetten. Dat is lelijk.

Maar wat dan?

Hendrik zuchtte. Hij wist het niet; hij wist het niet.

Mattie dacht: Ik ben maar alleen thuis, broers of zusters heb ik niet. En veel dieren zijn er ook niet: een hond, een toom kippetjes, dat is alles.

Margrietje, naast haar, praatte in gedachten met Moeder.

„Toe, Mem, laat mij de koster vragen of ik het mag hebben. Ik dek immers alle dagen de tafel voor U en ik haal mijn eigen bed af. En ik wil nog wel veel en veel meer doen, als ik dat lammetje krijg.”

De juffrouw zag de kinderen dromen. Van het lam natuurlijk, dacht ze. Zij werd niet boos, omdat ze niet zo heel goed opletten. Nee, zij veranderde haar verhaal een beetje, zodat ook de lammetjes die naast de kribbe van Jezus hadden gestaan, er aan te pas kwamen. En kijk, toen letten ze wel op. Toen luisterden ze wel. Het speet de kinderen toen het einde kwam.

„En kinderen,” besloot de juffrouw, „jullie en de dieren zijn samen opgenomen in de liefde van Jezus' hart. Dus horen zij bij jullie. Zij zijn zoiets als een kleinere broer of zuster, waar je goed voor moet zijn.”

Zodra de kinderen thuis kwamen, begonnen ze natuurlijk over het lam. De moeders en de vaders zeiden niet nee en niet ja. Ze zouden er eens over denken, zeiden ze.

Wie zou het lammetje van de koster krijgen? Dat prachtige lammetje, met krulletjes als van astrakan, en met een zo zacht snoetje, een snoetje dat scheen te glimlachen?

De dag voor Kerstmis riep Juf al haar kinderen nog eens bijeen in het lokaal. De drie Koningen waren er ook nog. Zij, de kinderen, moesten nu voor het laatst hun Kerstspel repeteren. En het ging goed, hoor, heel goed. Toen ze klaar waren, bleven ze nog even met elkaar praten, de juffrouw en de kinderen. Ze waren er natuurlijk allemaal, behalve Tini, maar dat kon Tini niet helpen.

„Jongens,” zei opeens de juffrouw, „nu moeten jullie eens héél goed luisteren.”

Dadelijk waren ze nieuwsgierig, zo nieuwsgierig als aapjes.

„Ik heb een plan,” zei Juf opgewekt.

Een plan! Nu waren ze gloeiend nieuwsgierig.

„Welk plan dan, Juf?” riepen ze.

„Een plan met het lammetje van de koster.”

„O!” riepen ze, „o!” Wat zou het zijn, dat plan?

„We brengen het lam samen groot,” zei Juf. „En dan verkopen we het voor een heleboel centjes aan een goede boer.”

Dat leek ze goed. „Ja, dat doen we, dat doen we!” antwoordden de kinderen.

„En dan maken we voor dat geld een reisje!” riep Hendrik geestdriftig.

„Naar Terschelling!” riep er een.

„Naar Texel!” vond de ander.

Ze riepen allemaal door elkaar.

Maar Juf schudde lachend haar hoofd. „Nee, dat doen we niet.”

Ze zweeg even en de klas keek haar vol spanning aan. Wat dan, wat ging er dan gebeuren?

„We offeren aan Jezus het geld.”

Opeens waren ze allemaal stil. Geen reisje? ... Aan Jezus offeren? Jezus kreeg het geld? ...

Elk hart streed tegen zijn begeerte. Niet zij, maar Jezus?

Tenslotte vroeg Marietje zacht: „Hoe bedoelt U, Juf?”

Juf legde haar handen op de lessenaar. „Dat zal ik jullie vertellen. Je weet, dat Jezus nooit iets voor zichzelf wenste. Hij gaf alles wat Hij bezat aan de armen en behoeftigen.”

„Ja,” zeiden de kinderen, „ja, dat is zo.”

„Nu, wij zullen het geld dat wij voor het lam krijgen, uit Zijn naam aan Tini geven. Zij kan dan een wagentje kopen en hoeft nooit meer de Zondagsschool te verzuimen.”

O, wilde Juf dat!

Een wagentje voor Tini, zo'n klein wagentje, dat je met je armen kunt bewegen. Het leek hun een mooi plan.

„Ja,” riepen ze spontaan, „ja, Juf, laten we dat doen!”

Er moest toen natuurlijk nog een heleboel worden besproken. Ze besloten iedere week een stuiver van hun zakgeld af te staan om voedsel voor het lam te kopen.

„En dan,” zei Juf, „moet er een pleegmoeder of pleegvader worden gekozen.”

Ze stemden, heel gewichtig, met behulp van briefjes.

„Net als in de Gemeenteraad,” zei Sietske, die het dochttertje van de burgemeester was. Het was heel stil in de klas, terwijl ze elk een naam op het briefje schreven. Toen dat gedaan was, haalde Hendrik de briefjes op en de juffrouw ging de namen voorlezen. Wie had de meeste stemmen gekregen? Margrietje. Margrietje de Vries was door de klas uitgekozen om het lammetje groot te brengen.

Margrietje zat daar met een hoogrode kleur en blijde ogen. Zij was gekozen, zij!

„Nu zullen Vader en Moeder toch niet nee zeggen,” dacht ze.

De juffrouw knikte vriendelijk naar haar. Zij was blij met de keus van de klas. Margrietje was een bij-de-handje, maar tegelijk een lief kind. Een kind, dat wat voor een ander over had. Bij haar was het lammetje in goede handen.

De kinderen praatten nu allemaal door elkaar.

„Ik mag eens komen kijken, hè, Margriet?”

„Ik ook! Ik ook!”

„Natuurlijk,” beloofde Margriet.

Het lam was immers van hen allemaal.

Juf keek eens op haar horloge. Het was al laat.

„Houden jullie eens even op met praten,” zei ze. „Er moet nog wat gebeuren.”

„Wat dan? Wat dan?” riepen ze in koor.

„Het lam moet nog een naam hebben.”

„O ja, natuurlijk!”

„Denken jullie er eens over.”

Ze dachten. Ze dachten allemaal heel ernstig over die naam. In de dakgoot buiten piepten de mussen.

Ze noemden het lam Emanuel.

Het lammetje van de koster werd heus van Margrietje de Vries. Vader en Moeder zeiden tegen elkaar: „Dit kunnen we niet weigeren.” Dus haalde Margrietje het lamme-

tje. In de poezenmand. Zij streelde het diertje over zijn zachte vacht en ze warmde zorgvuldig zijn melk. Ze schudde alle dagen zijn strobed op en als de zon scheen bracht ze het naar het meest beschutte plekje van de tuin. Daar kon hij dan draven en spelen met Nellie, buurmans jonge hond. Geen wonder, dat Emanuel groeide. Hij groeide als kool. Hij groeide zo hard, dat — toen het Mei was en voorjaar — de tuin veel te klein voor hem was.

„Hij moet in de wei,” zei Margrietjes vader.

De Zondagsschoolkinderen kwamen bijeen om te beraadslagen, waar ze hem zouden laten grazen. Het werd de Zeedijk en het kwelderland daarachter. Het weidegeld was er niet hoog en het gras was er best. Margrietje bracht Emanuel zelf naar de dijk. Ze hoefde hem niet eens vast te houden; hij huppelde zó wel achter haar aan.

Het was een grote verandering voor Emanuel. De eerste dagen was hij verschrikkelijk onwennig. Hij verlangde naar Margrietje en naar Nel, zijn hondevriendin. Naar de vreemde schapen, die daar graasden, keek hij niet om. Treurig stond hij voor het witte hekje, dat het pad naar de dijk afsloot.

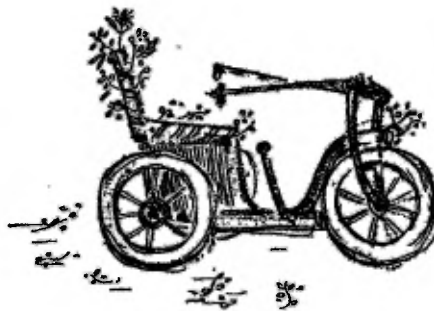
„Bè, bè, bè! Ik wil naar huis, naar huis!”

Margrietje zei tegen hem: „Stil maar, Emanuel, het went wel en als het gewend is, vind je het fijn hier.”

Zo was het ook. Op een dag kwam een ander lam, een mooi fors dier, hem besnuffelen. Zij sloten vriendschap en het vreemde lam bracht Emanuel naar de kudde. De kudde was niet onvriendelijk, zij nam het nieuwe lam goedgunstig op. Toen was Emanuel niet langer verdrietig. Het gebeurde zoals Margrietje gezegd had: hij vond het fijn om met zoveel makkers in deze grote tuin te grazen. Daar liep hij dan op de hoge, groene dijk, onder de grote, grote hemel, die dan weer blauw was en dan weer vol met grijze wolken. De frisse wind van de zee streek over zijn krulletjes en de meeuwen, de vogels van de zee, vertelden hem verhalen over de vreemde landen die zij gezien hadden. De zee zelf ruiste vredig in zijn oren.

Emanuel werd groot. Toen de herfststormen kwamen, haalden de boeren de schapen van de dijk en zij brachten hen naar beschutter oorden. Emanuel werd nu het eigendom van een goede boer, die in ruil voor hem een beurs vol geld op tafel legde. Met dat geld ging baas wagenmaker naar de stad en hij kocht een mooi wagentje voor Tini, niet helemaal nieuw, maar bijna.

Toen werd het feest. De kinderen van de Zondagsschool versierden het wagentje met groen en bloemen. Zo reden ze het naar Tini. En Tini er in! Iedereen was blij! De kinderen juichten van blijdschap. Emanuel in zijn nieuwe weide hoorde het en mekkerde vrolijk.

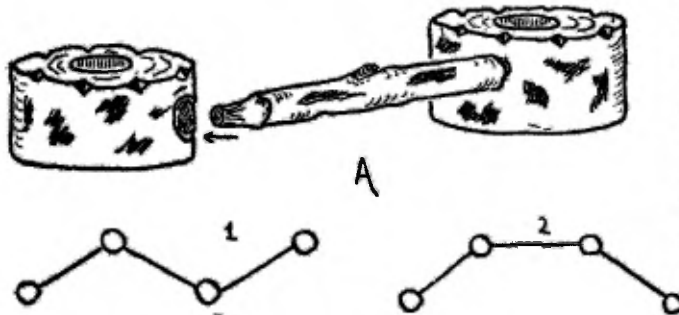

Zelf aan het werk!

A. TANJA EN MIEN LABBERTON

Of het weer net is als vorige jaren? Of er achter in ons Kerstboek weer gezellige werkjes en opgaven staan, waar je je prettig mee kunt bezighouden? Ja hoor, die zijn er weer! Kijk maar.

Eerst vind je van meneer Tanja de tekeningen voor het maken van een adventskroontje. Op twee manieren nog wel. En dan komen kaarsenhouders en menu-standaardjes aan de beurt. En tenslotte een lantarentje. Heb je al wel eens wat van blik gemaakt? Let goed op de tekeningen en lees zorgvuldig wat er bij geschreven staat. Dan zal het je allemaal best lukken, denk ik. Voor de versiering van de Kersttafel te helpen zorgen, daar zul je veel zin in hebben, niet? Hier komen die werkjes! M.L.

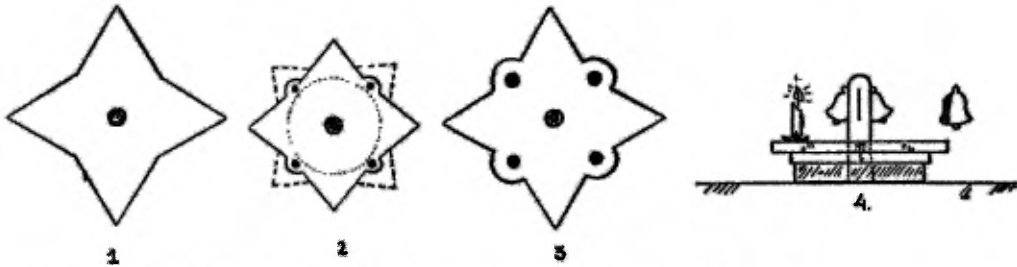
A. Zo, komen jullie eens bij me zitten? We gaan eens kijken of we nog wat voor Kerstmis kunnen maken. Ja zeker, Jan, er is ook wat bij voor sterke jongens van twaalf jaar, hoor. Zullen we eens beginnen met een adventskroon? Dan kan er vier weken voor Kerstmis al een lichtje branden. Elke week er eentje bij . . . en als ze alle vier branden is het Kerstfeest.

We zoeken een mooi berkenstammetje. Pas op, geen bomen uitroeien! Wel nee, waar hout gekapt is, vind je wel een paar geschikte stukken. Zaag er maar vier mooie klosjes af. (tekening A) En die gaten voor de kaarsen dan? Wel, die boren we er in met een grote boor. Dat gaat best, hoor; help elkaar maar even. De kaars eerst naast de boor houden, zo, die boor is groot genoeg. Ga je gang maar. Aan de zijkanten boren we kleinere gaten — niet te diep — hierin worden takjes gelijmd. De eerste adventsweek zetten we alleen kandelaartje nummer 1 op tafel; de volgende week lijmen we het tweede met zo'n takje ertussen aan nummer 1 vast. Zo groeit onze adventskroon. Je kunt er verschillende vormen van bouwen. Kijk maar naar Tek. A 1 en 2. Wel moet je dan de gaten in de zijkanten *niet* recht tegenover elkaar boren. Met je zakmes kerf je een paar inkepingen in de bovenrand. Nee, niet meer versieren. Die bast van de berketak is zo mooi, daar hoeft niets meer bij.

B. Och, heb jij helemaal geen takken kunnen vinden, Kees? Wel jô, haal je figuurzaag, dan maak jij een adventskroon van triplex of nog beter van mooi hout (linden) van 1 cm dik. Wil je triplex gebruiken, dan maak je eerst figuur B 1, dan B 3. Leg ze op elkaar als in B 2 (die streepjeslijn is stuk B 1). De gaten in het midden vallen precies boven elkaar, daar komt straks een mooie ronde stok door (gordijnenroe b.v.). Die 4

zwarte gaten in B 3 zijn voor de kaarsen. Nu nog een ronde schijf multiplex (de stip-
pellijn in B 2) er onder (ook met een gat in het midden). Kijk maar eens naar B 4,
hoe je ze op elkaar lijmt. De stippellijntjes verklappen stiekum, dat die ronde stok tot
op de grond doorloopt. Om de kaarsen steviger te doen staan, moet je van onderen
af door stuk B 1 kleine scherpe spijkers slaan, die dus precies midden in de gaten voor
de kaarsen met de punt naar boven steken. (Over het schilderen praten we straks nog
even). De klokjes zijn geknipt uit stevig zilverpapier of beter uit een stukje bladtin.

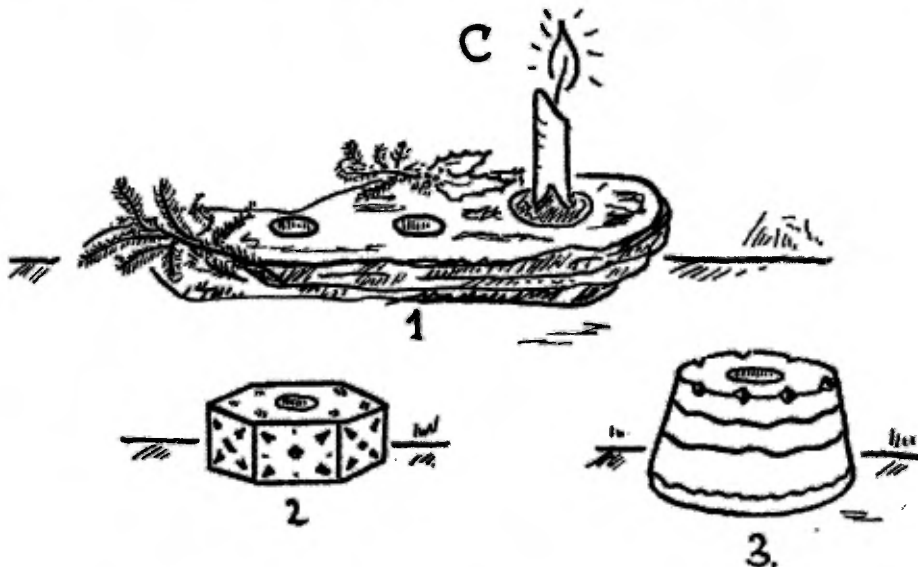
B

Zet met je zakmes een snede in de ronde stok, klem ze daarin vast en klaar ben je. En
als je nu hout van 1 cm dik gebruikt? Dan behoef je alleen maar stuk B 1 en B 3 op
elkaar te lijmen. Dat dikke onderstuk is nu niet nodig.

Wou je weten hoe groot die stukken zijn? Tja, kijk eens, al te groot is niet mooi en te
klein staat ook niet. Probeer 't eerst eens uit papier of dun karton te knippen. Met de
passer een paar cirkels trekken en daarin de stervorm tekenen. Vouw je het papier dub-
bel, dan heb je slechts een halve tekening nodig. Knip het nu uit. Bevalt het je? Wel,
trek het dan om op je hout of triplex.

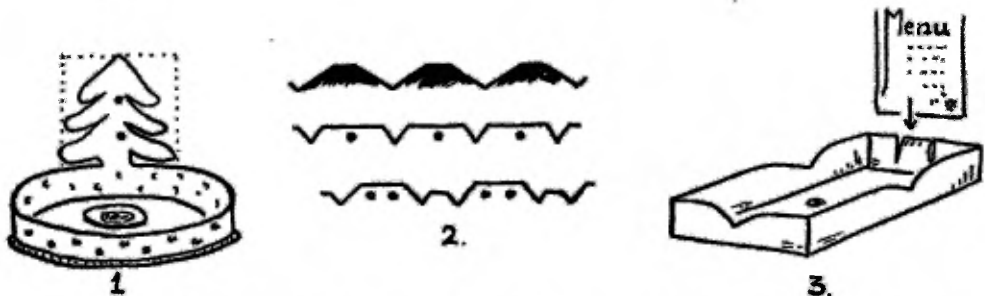
C. Nu is Elly aan de beurt, hoor. Wat heb je daar, zeg? Ah, een mooi dik stuk schors van

een denneboom. Ook al gevonden in het bos. Fijn zeg, haal die dikke boor nog maar eens op. We gaan heel voorzichtig een stuk of drie gaten in die schors boren. Pas op hoor, de boor glijdt er zó doorheen. Ja, een paar cm is diep genoeg. Snijd nu met je mes de onderkant van de schors wat bij, zodat het lekker stevig ligt. Eigenlijk ben je al klaar. Kijk toch maar even naar tekening C 1. Zie je wel, hoe je met wat hulst en een sparretakje er heel wat leuks van kunt maken? Houd je zakmes nog maar even bij de hand. Kerf in die klos van een rol winkelpapier (tekening C 3) een randversiering en schilder er een paar golflijnen op. Dat „waardeloze spul” is toch heel goed te gebruiken, hè? Gooi dus niet alles maar meteen weg. De *kandelaar* uit C 2 kun je zelf snijden uit een blokje hout. Eerst het gat voor de kaars boren. Nu ga je op de hoeken voorzichtig laag voor laag er af splijten tot je de goede vorm hebt. Schuur hem goed glad. Pas op, de hoeklijnen moeten scherp blijven! Als je wilt schilderen (b.v. als het hout niet erg mooi is), zet dan eens met de punt van je penseel leuke figuurtjes op deze kandelaar: puntjes, streepjes, hoekjes, enz. Kijk maar op de tekening.

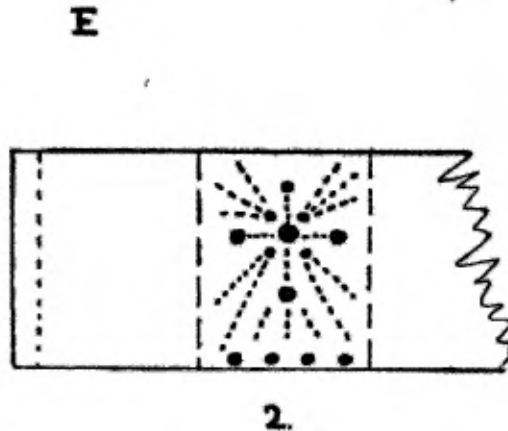
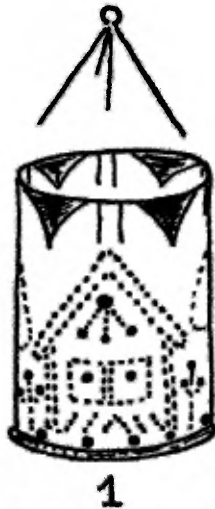
D. Zeg Moeder, geef ons dat lege groenteblik, enne . . . dat ook, ja dat smalle, waar die lekkere aardbeien in zaten. Nu onze sterke knapen en meisjes vóór; smeden en metaalbewerksters in de dop. Tekening D is aan de beurt. Hoe lijkt je dat? Eigenlijk hoeft ik er niets bij te vertellen. In tekening D 1 zie je, hoe ik aan de bodem van dat smalle blik een strook liet zitten (stippellijn). Hieruit knip je een leuke *figuur*: ster, boom, klok. In deze figuur een paar gaatjes slaan en hierdoor met een paar splitpennen een menukaart of naamkaartje vastzetten. Natuurlijk zó, dat je het grootste deel van de uitgeknipte figuur nog goed kunt zien. Leuk voor de Kersttafel! Tekening D 2 vertelt je, hoe je de rand van het blik kunt inknippen om het te versieren. Je kunt er ook putjes in slaan met een *rond-gevijlde* spijker. Bij al dit werk heb je een oude schaar nodig, voor de dikke (fels-)naad misschien even een tang, en een vijltje, want je moet beslist

D.

die scherpe randjes voorzichtig, maar goed, bijvijlen. De kaars zet je met een paar druppels kaarsvet vast. Of je maakt van een klein plankje een kandelaartje, maakt een paar gaatjes in de bodem en schroeft dit van onderen af vast.

Kijk Anneke eens! Die wil ook iets van blik maken, maar ze vindt jullie kaars- en menustandaard te moeilijk. Ze heeft Vader een leeg sigarendoosje afgebedeld. Je weet wel, waar 10 van die kleine sigaartjes inzaten. Hij heeft ook 't dekseltje er voorzichtig afgehaald. Nu zelf even inknippen als versiering, scherpe randjes er af. Op één der korte kanten 2 x inknippen, iets uitbuigen en hiertussen schuift ze een mooi getekende menukaart. Klaar is ze. (Tekening D 3).

E. We zijn nu toch met blik bezig. Meteen maar iets van dat groenteblik maken. In tekening E 1 zie je een *lantaarntje* van zo'n blik gemaakt. Bovenaan is het ingeknipt, de zwarte delen zijn er uitgeknipt, voor versiering. Knip je tussen die versiering twee maal recht naar beneden in, dan kun je de bovenste delen mooi rond naar binnen buigen. Maar doe dat het allerlaatst en wees voorzichtig met het inzetten van de kaars in dit geval.

Verder zijn in dit blik allemaal gaatjes geslagen met een dikke spijker of grotere gaatjes met een stomp gevijlde spijker. Dat gaatjes-slaan doe je op een ronde paal of een dikke stok, die je in het lege blik steekt. Dan deukt het blik niet. Wel gaat op deze manier de binnenkant van het lantaarntje op een rasp lijken, maar dat is niet erg. Kaars vastzetten als bij menuhouder en ophangen aan ijzerdraadje of zo neerzetten.

Nog even wat over de tekening. In tekening E 2 zie je een strook papier. Hij is iets minder breed dan de hoogte van het blik en in drie of vier delen gevouwen. Op één deel maak je de tekening voor je lantaarntje. Vouw nu de strook op en prik de gaatjes door (met een els b.v.). Nu plak je die strook om het blik vast. Daarvoor is dat extra stuk vooraan (streepjeslijn). En nu maar gaatjes tikken. Het kaarslicht schijnt straks prachtig door al die gaatjes. (Natuurlijk haal je die strook papier er weer af!)

Nog wat figuurzaagwerk, zeg je? Wel, een paar *onderzettertjes* voor een kaars maak je op de manier van tekening B 1 of B 3 van triplex of hardboard, maar zonder de gaten. Niet te groot, hoor, en probeer ook eens andere vormen te vinden. Lijm er drie schijfjes kurk onder als pootjes en beschilder het fris of versier het met een sparappel, dennetakje of hulst. De kaars vastzetten in een brokje klei of klein kandelaartje. Bij deze en de kandelaars uit tekening A, B en C kun je weer *lekbakjes* maken voor het kaarsvet, van de capsules van melk- en yoghurtflessen. In het midden kruisvormig inknippen en de kaars er van onderen af doorsteken.

Ja, dat is waar ook, ik zou nog iets van het verven zeggen. Natuurlijk moet je alles netjes afwerken. Soms met schuurpapier, dan weer met vijl of met zakmes. Ook kun je schilderen. Maar dat doe je niet als het hout erg mooi is. Dan kun je er hoogstens wat

blanke lak over strijken om vuilworden te voorkomen. Het blik zul je wel wat kunnen opvrolijken. Maar de grijze binnenkant van dat sigarendoosje uit tekening D 3 is erg mooi. Daar smeren we niets overheen.

Voor het schilderen zou ik je aanraden om plastic-lak te gebruiken, b.v. Valspar. Je kunt kleine busjes in allerlei kleuren kopen en het is niet eens erg duur. Voor het blik zou ik dat zeker gebruiken, en géén plakkaatverf.

Zo, dan zijn we klaar. Hebben we samen niet fijn gewerkt? Ja, de tijd vloog om. En straks met de Kerstdagen beleven we voor de tweede keer plezier van al ons werk: door er, met anderen, naar te kijken. A.T.

En na het werken van handige vingers met hout of karton of blik, met boor, spijkertjes, mes en verf, volgen nu weer de opgaven, waarbij het meer op je goede nadenken aankomt. En toch óók wel op je handen, want je moet alles keurig netjes doen, kleuren, tekenen, schrijven, alles.

Er zijn weer zes opgaven. Dat is ieder jaar zo. En er zijn óók weer mooie prijzen mee te verdienen. Lees maar goed, wat er na de opgaven nog staat!

I

ZIJ HADDEN HUN SCHAAPJES GETELD.

De eerste opgave is weer de *kleurplaat*, die los in het boek ligt. Je hebt hem zeker al wel gezien? Ik hoef je stellig niet te vertellen wat hij voorstelt. Dat zie je zelf wel, is het niet? Ik wil je er alleen aan herinneren, dat het geen hollandse, maar oosterse herders zijn. Dat zie je dadelijk aan hun kleren, hè? En je moet het óók kunnen zien aan de kleuren er van! En denk er ook aan, dat er bij zoveel schapen in een grote kudde ook stellig wel zwarte schapjes zullen zijn. Kijk de plaat eerst goèd aan, en denk er goèd over na, en ga dan maar kleuren. Met kleurpotlood, met pastel, met verf, dat mag je zelf kiezen. Maak er een mooie Kerstplaat van. Een héél mooie! Hij heet „*Zij hadden hun schapjes geteld.*” Die regel ken je toch wel, uit het liedje over de herders?

II

LIEFDE VOOR DIEREN.

De tweede opgave is de *verhalenplaat*, die tot titel heeft: *Liefde voor Dieren*. Het is de bedoeling, dat je bij die plaat een klein verhaaltje maakt. Dat kun je wel. Maar vóór je begint, moet je de plaat eerst weer erg goed bekijken. Wat voor vogeltjes zijn het? Ze zijn niet allemaal eender, zie je wel? En wat voor kinderen zouden het zijn? Hollandse, of niet? Zie je dat huisje, haast verstopt in de sneeuw? En wat staat daar op zij naast die jongen? Of is het een meisje? Wat hebben ze meegebracht? O, er is stellig een mooi verhaal bij te maken. Iets bijzonders! Roep je fantasie maar te hulp. Geef de kinderen namen die bij hen passen en vergeet het prachtig-besneeuwde bos niet! Ik zou nog wel véél méér kunnen zeggen, maar dat doe ik niet. Je moet zelf bedenken.

Kinderen onder de tien jaar maken een verhaaltje van één bladzijde, maar als je boven de tien bent, moeten het minstens twee bladzijden zijn. Met zo min mogelijk taalfouten er in, en netjes geschreven!

LIEFDE VOOR DIEREN

III

SCHAKELKETTING.

De derde opgave heet: *Schakelketting*. Het vorig jaar hebben zóveel kinderen mij gevraagd, of ze bij dit nieuwe kerstboekwerk weer eens zo'n fijne „schakelketting” mochten „rijgen”, dat ik maar voor die aandrang bezweken ben. Het is dus de bedoeling, dat je alle mogelijke woorden aaneenrijgt, die iets met Kerstmis te maken hebben. En dat moet dan zó, dat elk volgend woord weer begint met de laatste letter van het vorige woord. Weet je 't nog? Eigennamen mogen hierbij niet gebruikt worden. Er zijn natuurlijk heel erg veel woorden, die op de een of andere manier met het Kerstfeest in verband staan. Woorden zoals: kerstboom, lied, slinger, kaars; maar óók woorden als: liefde, vrede, licht, verdraagzaamheid, kerk, enz. Die mag je allemaal door elkaar gebruiken.

Dus je „ketting” kan zó beginnen b.v.: sparreboom, maretak, kerstlicht, trouw, woestijn, nachtwake, enz. enz. Je mag zelf ook weer heel anders beginnen. Je woorden moeten in rijen onder elkaar opgeschreven worden en genummerd zijn. Er onder zet je dan nog even duidelijk hoeveel woorden je hebt.

En nu moet je even goèd luisteren. Voor de kinderen bóven de tien jaar komt er nog iets bij. Want die moeten hun ketting *sluitend* maken. Dat betekent, dat je allerlátste woord moet eindigen met dezelfde letter, waarmee je alleréérste woord begint. Dan zit-ie als het ware dicht, begrijp je? De kinderen ónder de tien hoeven dat niet te doen. Die maken dus een „losse ketting”, en ben je boven de tien, dan maak je een „dichte ketting”. En wie zouden van jullie allemaal nu wel de langste kettingen maken? Daar ben ik benieuwd naar!

IV

KERSTNACHT

En nu komt *de vierde opgave*. Je vindt hier een gedichtje staan. Het heet „Kerstnacht.” Lees dat eens heel aandachtig.

Over de hele wereld
luiden de klokken zacht,
omdat het kindje Jezus
geboren werd in de nacht.

Over de hele wereld
jubelt de engelenzang,
door hemels licht omschenen —
o herders, weest niet bang!

Over de hele wereld
zijn mensen en kinderen blij,
en staan rondom de kerstboom
te zingen, zij aan zij.

Over de hele wereld
klinkt nu Gods liefdewoord:
Vrede, vrede voor allen —
mijn kind, heb je 't gehoord?

Over de hele wereld
luiden de klokken zacht,
omdat het kindje Jezus
geboren werd in de nacht.

M.L.

Dit gedichtje mogen jullie illustreren. Er plaatjes bij tekenen dus. Eén plaatje, of méér plaatjes, zwart of gekleurd, dat mag je zelf kiezen. Als je het versje leest, goèd leest, komen er vanzelf beelden in je gedachten — en dáár ga je dan wat van proberen te tekenen. Het gaat er nu nièt om, wie de mooiste tekening maakt, maar het gaat er om, door het tekenen te laten zien, dat je het versje erg goed begrepen hebt.

Doe er heel erg je best op!

V

De vijfde opgave heet „*De lange Zin*”.

En nu weten de meesten al wel wat er komt, want we hebben al vaker zo iets gedaan. Je moet tenslotte een mooie, lange zin krijgen van 132 letters, in 29 woorden. De gegevens zijn:

84 - 71 - 110 - 128 - 17 - 106 - 1 - 118 - 89 - 127 - 102 - 25 - 5 prettige weken in december.

68 - 4 - 77 - 38 - 56 - 122 - 105 - 93 - 51 - 98 - 41 - 73 lichtdrager.

12 - 104 - 69 - 34 - 130 - 70 - 42 - 49 - 112 - 31 - 124 - 27 - 91 - 85 - 117 - 76 - 121 - 46 - 99 - 126
- 35 - 60 - 33 zullen zeer velen van jullie wel meevieren.

14 - 108 - 115 - 79 - 116 - 9 - 120 - 3 versiering van de kerstboom.

28 - 21 - 63 - 32 - 2 - 7 - 13 - 107 - 80 moet je nu helpen lenigen.

11 - 53 - 90 - 132 - 96 - 30 - 50 - 110 - 131 - 112 - 67 - 94 is in december vaak buiten te zien.

59 - 23 - 109 - 120 - 101 - 26 wens ik je graag toe in deze weken.

15 - 8 - 75 - 10 - 24 - 55 - 87 mooie grote vogels.

95 - 10 - 65 - 6 - 97 - 123 - 19 - 66 - 6 - 86 - 72 maken een kerstbakje vrolijk.

103 - 48 - 37 - 119 - 61 - 29 - 39 - 113 - 74 - 44 - 57 enghartigheid.

92 - 20 - 40 - 22 - 88 - 16 zeer snelle boodschapper.

43 - 52 - 36 - 47 - 129 - 81 - 125 - 111 - 83 - 114 horizontale afmeting.

45 - 64 - 54 - 78 - 112 - 100 - 82 - 58 - 7 zitten in je hoofd.

18 - 62 - 56 - 102 tijdelijke woning.

Voor wie het nog niet weten, vertel ik nog even, dat je al de getallen van 1 - 132 ruim en duidelijk naast elkaar moet opschrijven. Dan ga je de woorden bedenken, en zet elke letter daarvan op de plaats onder zijn getal. Zo ontstaat dan tenslotte die hele lange

zin. Zet ook de komma er in waar hij hoort. Het is niet zo moeilijk, het zal je wel meevallen!

Deze opgave is voor boven de tien jaar. Maar de jongeren mogen hem best ook proberen! En je moogt er ook wel een beetje mee geholpen worden.

VI

De zesde opgave heet: „De Kerstroos“.

Zo zijn we dan alweer aan de laatste opgave gekomen! Hieronder vind je een verhaaltje. Maar er zijn telkens woorden uit weggelaten, en daarvoor in de plaats staat dan een cijfer, dat het aantal letters van het woord noemt. Jullie moeten dus woorden bedenken, die op de plaats van die cijfers moeten staan. Je moet het hele verhaaltje keurig overschrijven, en de ingevulde woorden dun rood onderstrepen. Groen mag ook. Denk er dus goed om, dat je woorden *precies* het genoemde aantal letters moeten hebben, hoor! Hier komt het verhaaltje:

DE KERSTROOS

Marianneke liep door de (4) achter het (4). Er was niet veel te (4) in (9), vond ze. Eigenlijk (4) ze zich een beetje te (8). Ze keek naar de (8), die (9) helemaal kaal (5). Hun nieuwe (7) waren nog zo (14) (5), dat je ze nauwelijks zag. Het zou ook nog zo lang (5), voor het weer (5) was, dacht (10). Zou met de (6) lente alles beter (6) dan het nu was? O wat (6) ze dat! Maar ze durfde het niet te (7). Mammie was al zó (4) ziek, al (5) wel een jaar, dacht ze. Néé, vorig (4) Kerstmis was ze nog niet (4) geweest, en op Pappies (10) ook (3) niet. Nou, dan een half (4). Dat was toch (3) al heel (4). En sinds ze ziek was, was in huis alles (6) geworden, (4) en (10). Pappie was zoveel (3) en de juffrouw had het zo (4) en bij Mammie moest je altijd (7) en (6) zijn.

Ze was de (6) van drie (8). Jan was zeven en kleine (3) pas (3). Marianneke was tien, haast (3). Misten de twee (7) Mammie ook zo (3)? Ze (4) het niet. Die twee (8) samen en gingen nog (5) naar (3). Zou ze de paadjes maar een beetje gaan (8)? Vroeger deden Mammie en zij dat altijd (5). Er was veel dor (4) overal heen (7). Dat stond (7).

Terwijl ze naar het (9) liep, waar het (15) in stond, zag ze de twee vogel-(11) hangen. Eén tegen de notenboom en één tegen de oude (9). Zouden er (7) in gezeten hebben?

Anders keken (6) en zij die nestkastjes in het (6) na en maakten ze ze weer (6). Ze moest maar even het laddertje (6).

Zo gedacht, zo (6). Ze nam het lichte (9) op en (5) het er heen. In het ene (6) lag een (7) nestje, (8) leeg. In het (6) was ook een (6) en daar lag nog één (5) in. Zou dat niet (4) zijn geweest? De andere (9) waren dan toch goed (11). Gelukkig maar! Ze (6) het (9) weer in de (6) en (5) te harken. Het was leuk om dit alles (6) aan (6) te (9), bedacht ze.

Ze voelde zich nu niet zo (7) meer, nu ze bezig was. Ze (6) de turfmoel op het (11) weer netjes glad en deed het (10) blad in een (5). Die kon ze straks wel (10) bij de rhododendrons. Die kregen altijd veel dor (4), dat wist ze wel, dat hadden ze (5). Terwijl ze daar even later met een emmertje (3) naar toe (4), en het leeggooide, bleef ze opeens heel verbaasd stil staan. Wat (5) dáár nou te bloeien op de grond? Te (7) in december? Ze zag twee witte bloemen en nog een heleboel (7).

En opeens (4) ze het! Dáár had Pappie de Kerstroos (7), die ze verleden jaar van Oma (8) hadden! En ze had er helemaal niet meer aan (7)! Hij had er toen zo kaal en (3) en (5) uitgezien. Ze had er niets geen (11) van gehad. En nu! Bloemen op 23 (8); nieuwe (7) in hun eigen (4), voor (8)! Marianneke kon het (6) niet meer uithouden, ze kón niet (7) tot het zes (3) zou zijn, háár tijd om naar (6) toe te gaan. Ze vloog naar (6), rende de (4) op, wierp de (14) open:

„Mammie! (6)! de (9) bloeit! (4) bloemen! En nog zoveel (7)! Enig, hè!”

Toen pas (3) ze, dat Mammie niet (6) was. De dokter was er. Hij (10) tegen haar. „Jij brengt (6) een prettig (7),” zei hij, „maar Mammie heeft óók een (7) bericht voor jou!” Mammie's (7) stráalde. In lang had (10) het niet zó (6).

„Dokter heeft mij zojuist (10),” zei ze. „Hij is (8) over me. Ik mag (6) voor het eerst een (6) op. Jij bent de éérste die het (5).”

Mariannekes ogen werden (5). „Op?” stotterde ze. „Op? Uit (3)? Word je (5), Mammie? Echt? (8) be: ”

De (6) zei: „Ja (4)! De (9) buiten en je (6) in bed hebben door de rusttijd nieuwe (8) opgedaan. Ben je (3)?”

Ze kon geen (8) geven. Ze (5) haar (5) om (7) hals, en die las het wel in haar (4)!

Ziezo, dat zijn ze weer met hun zessen. En nu moet je goed lezen, wat hier nog volgt.

Je kunt één opgave maken, of twee, of drie, of vier, of vijf, of alle zes. De kinderen die aan *alle zes* meedoen, behalen daardoor, als ze het goed doen natuurlijk, een *extra mooie prijs*. Want die komen op een aparte lijst te staan, voor extra mooie boeken. En ook voor degenen, die er *vijs* maken, en die er *vier* maken, komt een aparte prijzenlijst.

Maar ook door één opgave heel erg goed te maken, kun je al een prijs behalen, ook een *móóie* prijs. Het is dus wel de moeite waard, je voor dit werk flink in te spannen. Want wie zou er niet graag zo'n mooi boek door verdienen?

Hier volgen de voorwaarden, die je in acht moet nemen en *waaraan stipt moet worden voldaan*:

1. Elke opgave moet op een apart vel behoorlijk papier worden gemaakt, en voorzien zijn van je volle naam, je volledig adres, je leeftijd en je geboortedatum.
2. Je brieven moeten goed gefrankeerd zijn. Kleurplaten mogen niet als drukwerk gezonden worden.

3. Er moet met goede inkt en goede pen geschreven worden. Nièt met potlood of ballpoint.
4. Alle werk moet vóór 15 januari 1957 toegezonden worden aan:
Mej. Mien Labberton, J. J. Talsmalaan 14, te Oosterbeek.
5. Voor meerdere kinderen uit eenzelfde gezin kunnen bij de Uitgeverij Ploegsma, Keizersgracht 616 te Amsterdam-C., nog losse kleurplaten extra worden aangevraagd (kosteloos). Doe dit dan vlug, anders zijn ze op!
6. Wie hun kleurplaat later graag terug willen ontvangen, moeten hiervoor voldoende porto bijsluiten. Dan kan dat gebeuren. Postzegels niet vastplakken, hoor! Als je er een neemt met nog zo'n wit strookje er aan, dan plak je dat vast en dan zit de postzegel vrij. Let hier goed op.
7. Werk van meerdere kinderen uit één gezin kan in één enveloppe verzonden worden, mits goed afzonderlijk gerangschikt.
8. Wie het geluk hebben een prijs te behalen, moeten mij de goede ontvangst daarvan even berichten. Vorig jaar hebben ver over de honderd kinderen zo'n mooi boek ontvangen. Het waren er 140! Maar niet van allemaal heb ik een bericht van goede ontvangst gehad. Is dat in orde? Stel het niet uit, prijswinnaars, maar doe het onmiddellijk!

En nu is dan alles gezegd, en gaan we weer afscheid nemen van elkaar. Velen van jullie ken ik al zo goed, omdat ze ieder jaar al trouw hebben meegedaan. En elk jaar komen er nieuwe vriendjes en vriendinnetjes bij. Dat is èrg prettig!

Aan allemaal wens ik hierbij een *Gezegend Kerstfeest* toe. En ook goede aandacht en echte toewijding, en dus ook prettige uren, met het maken van al deze opgaven. Een hartelijke Kerstgroet, mijn kinders, en naar ik hoop weer tot het volgende jaar!

Mien Labberton.

